Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XI Broj 115
Januar 2015. godine
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić
v.d. glavni i odgovorni urednik:
Nataša Stantić

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Nataša Stantić, Tihomir Kujundžić Matković, Eva Pečkai Kovač, Zvonko Stantić, Vanja Kolar

Naslovna strana:
Godišnji koncert

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica
Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Jovana Popovića bb
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Turbulentno vrime koje je obilužilo prošlu godinu je, nadamo se, iza nas, a koliko možemo čut i vidit, dolazi jedan mirniji period, u kojem će u prvom planu bit rad na brojnim pitanjima, koja su zdravo važna za bunjevačku nacionalnu zajednicu.

Ono što nam pridstoji je jedan od nacionalni praznika bunjevačke nacionalne manjine – „Dan Velikog prela", s kojim završavamo vrime slavlja. Nakon što ono prođe, valja zasukat rukave, jel je prid bunjevačkom zajednicom niz pitanja koje čekaje svoje rešenje.

A rukave ćemo zasukat i mi u NIU „Bunjevački informativni centar". I kod nas je Nova godina donela određene promine, al to neće uticat na našu rešenost da vas i dalje pravovrimeno informišemo o događajima i aktuelnim temama u našoj zajednici.

Nuz želju da Nova godina bude bolje nego ona koju smo ispratili, krenili smo istim trendom, u čemu će nam od velikog značaja bit i novouspostavljeno rukovodstvo u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine. Naravno, i dalje smo otvoreni za sve vaše sugestije, pofale, al i kritike.

Strana 4

Strana 9

Strana 12-17

Strana 19

Strana 22

Strana 23

Sadržaj

4-5
Napridujemo svakog dana
7
Koji su pravci razvoja bunjevačke zajednice
9
Čuvar jezika i tradicije
12-17
Božićne izložbe
18
Prid godinu jubileja
19
Antunovići – jedna od najveći i najzaslužniji bunjevački familija
22
Delikates po staroj recepturi
23
Lemeški golubčari kadgod i sad
24-26
Divan s čovikom o ratu – Jovan Mikić Spartak

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

U 2015. GODINI BIĆE DOSTA POSLA ZA BUNJEVAČKI NACIONALNI SAVIT

Napridujemo svakog dana

• Uprkos tenzijama na sidnicama BNS-a, sve što je dosad bilo planirano je i urađeno • Mr Kujundžić Ostojić se nada da 2015. godina donosi bolje međuljudske odnose i još bolji rad • Za dosadašnji dvanajst godina tušta je urađeno, al mista za napridak još ima • Da se 2015. godina pripozna po radu, redu i odgovornosti

Početak rada novog saziva Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u Srbiji obilužen je sa dosta tenzija već na konstitutivnoj i prvoj radnoj sidnici. Ono što je iskočilo u prvi plan, a ticalo se osporavanja mandata, brzo je dobilo i svoj epilog.

– Nakon konstitutivne sidnice potražili smo mišljenje Agencije za borbu protiv korupcije u vezi s mandatom Mirka Bajića, čiji mandat je bio osporavan. Agencija je odgovorila da u njegovom slučaju nema sukoba interesa. Nakon izbora za pridsidnicu BNS-a zamrzla sam funkciju urednice „Bunjevački novina", što je također bilo osporavano. Ono što se postiglo ovakim istupanjom je da je bačena senka na rad i ovog Nacionalnog savita na samom njegovom početku, što nam svakako nije tribalo, imajući na umu ranije probleme. Mislim da ti članovi BNS-a nisu svesni štete koju takim svojim izjavama nanose Bunjevcima. I pored svega tog uspili smo odradit sve radnje i ispoštovat sve vrimenske rokove oko konstituisanja BNS-a a koje je od nas zahtivalo Ministarstvo za lokalnu samoupravu i ljudska i manjinska prava. Da to sve nije odrađeno Nacionalni savit bi bio ugašen. Nadam se da će se zajednički jezik oko daljeg rada u BNS-u ipak nać, makar s većinom članova – divani **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica BNS-a.

Kako ističe naša sagovornica tenzija u radu je bilo i kasnije, al je poso ipak odrađen, kako je to bilo i planirano.

– Tenzija je najviše bilo na konstitutivnoj i prvoj sidnici, ali ni ostale nisu protekle u zavidno lipoj atmosferi, pa čak ni ona koju smo imali prid Božić, iako sam zamolila sve članove BNS-a da radimo u duhu praznika i sveca koji nam dolazi. Diskusije pojedini članova BNS-a su vrlo često neosnovane i vidi se koliko ima nerazumivanja šta i kako triba da radi BNS. Nadam se da će godina koja je isprid nas donet bolje međuljudske odnose, jel svi smo u Nacionalni savit izabrani da bi u njemu radili najbolje što možemo. Oni koji to ne vide na taj način čini mi se da su zalutali u ovu instituciju – divani mr Kujundžić Ostojić, pa nastavlja:

– Na prvoj sidnici su izabrani pridsidnik BNS-a, pridsidnik Izvršnog odbora je Mirko Bajić, a izabrani su i članovi IO. Za sada je izabrana zaminica pridsidnice BNS-a Stela Bukvić, zatim pridsidnici sva četri odbora ko i njevi članovi, ostalo je još da se na jednoj od budući sidnica BNS-a izaberu potpridsidnici BNS-a, di je Statutom pridviđeno dva mista. Uloga Izvršnog odbora i ostali odbora biće daleko ozbiljnija i veća nego do sad. Okupili smo ljude koji su u svojim oblastima radili ili rade i mogu dat najbolje rezultate u narednom periodu. Očekivam da ćemo ovakim pristupom radu imat vidljiv napridak u kratkom vrimenskom roku. Što više članova BNS-a i odbora, ko i svi naši Bunjevaca bude učestvovalo, brže ćemo se minjat na bolje. Žao mi je što one izborne liste koje sebe smatraje opozicijom u BNS-u nisu dale svoje pridloge za članove odbora, iako njim je to bilo ponuđeno. Imali smo samo jedan pridlog liste br. 6 Etele Jerinkić za Odbor za obrazovanje što smo i prihvatili.

Novi saziv BNS-a imo je prid sobom i poso oko izmine Statuta, a one su u skladu sa Zakonom o nacionalnim savitima. Kako kaže Kujundžić Ostojić, i oko ti izmina je bilo puno rasprava i neslaganja na sidnici BNS-a, naravno, brespotribno pošto su to zahtivi Ministarstva i oko nji nema rasprave s ovim državnom institucijom.

Ko pridsidnica BNS-a mr Suzana Kujundžić Ostojić prisustvovala je sastanku pridsidnika svi nacionalni savita u Vojvodini, a bila je to prilika da se čuje kako drugi rade i sa kakim se sve problemima susriću.

– Na takim sastancima je dobro što možemo uporedit svoj rad i dostignuće sa ostalima. Bunjevački nacionalni savit ko i naš narod je u vrlo specifičnoj situaciji i rada i postojanja, i ako to imamo u vidu smatram da smo za ovi dvanajst godina, koliko postoji BNS, uradili tušta tog.

JAVNOST RADA I PLANOVI

U radu BNS-a uvedene su i novine, dok će se radit na ispunjavanju zacrtani planova.

– Novina je, prije svega, javnost rada BNS-a i zato snimamo svaku sidnicu BNS-a i naši je Bunjevci mogu pogledat na sajtu Nacionalnog savita www.bunjevci.net. Mislim da će prigledom nji naš narod sam zaključit ko i kako radi, el ne radi. Radićemo i na omasovljivanju učenja bunjevačkog govora, nastavku pisanja udžbenika, dovršavanju standardizacije jezika, razgovora i dogovora sa katoličkom crkvom, traženju što bolji uslova za rad i napridak naši kulturni institucija, traženje rišenja prostora za BNS, koji još uvik plaćamo gradu. Pokušaćemo naredni četri godine iskoristit maksimalno što se može, dovest sve u jedan sklad rada i odgovornosti, koji će, nadam se, pripoznat i naš narod – divani Kujundžić Ostojić.

ODBORI U BNS-U

U sastav Odbora za obrazovanje imenovani su: Mirjana Savanov (pridsidnik) i članovi Ruža Josić, Svetlana Mormer, Slavica Pokornić i Nevenka Dulić.

U sastav Odbora za kulturu imenovani su: Kata Kuntić (pridsidnik) i članovi Velibor Mačković, Antun Romić, Josip Bošnjak, Mirko Babičković, Sanela Tumbas i Stipan Budimčević.

U sastav Odbora za informisanje imenovani su: Tihomir Vrbanović (pridsidnik) i članovi Joso Poljaković, Ružica Parčetić, Vanja Kolar i Stevan Nemet.

U sastav Odbora za službenu upotribu jezika imenovani su: Nikola Babić (pridsidnik) i članovi prof. dr Aleksandar Raič, Nevenka Bašić Palković, Ana Popov i Andreja Stanković.

Obrazovano je Stalno tilo za kontrolu i nadzor BNS u sastavu: Marija Šamu dipl.pravnik, Biljana Anđelković ekonimista, Ivan Bošnjak ing. ZNP.

Krenilo se od tog da ima želje i volje da se izgradimo ko autohton narod i na tom se u velikoj miri, po mojem mišljenju, uspilo. Oformljen je Informativni centar, imamo svoje novine, radio i TV emisije, sajt Nacionalnog savita koji se redovno ažurira i koji je uvik pun novi dešavanja u našoj zajednici. Bunjevački govor se uči osam godina u škulama, iako imamo samo govor uspili smo izdat svoje udžbenike, radimo na standardizaciji svojeg jezika, imamo brojne manifestacije, kulturni program je sve bogatiji i osmišljeniji, imamo brojna izdanja na bunjevačkom koje izdaje Bunjevačka matica, ko i druge institucije kulture. I to svakako nije sve, jel napridujemo svakog dana. Ono što nedostaje je više dogovora i zajedničkog nastojanja da uspijemo svi zajedno ko narod, i u tom ima mista za sve. Brojni problemi koje smo imali u radu Nacionalnog savita su nas sigurno kočili da danas imamo još bolje rezultate, nego što to oni jesu.

U novoj, 2015. godini, biće dosta aktivnosti u bunjevačkoj zajednici, al i prilike da se divani o istoriji Bunjevaca kroz koju se oslikava i sadašnjost ove zajednice.

– Ovu godinu obilužiće nikoliko veliki godišnjica koje nam dolaze. Prvu bi navela sedamdeset godina od donošenja odluke da se zabrani Bunjevcima pravo na samoizjašnjavanje. BNS je dosad tražio od nadležni da se ova odluka povuče, a mi ko narod rehabilitujemo, al se nije uspilo. Vrime je da krenemo ponovo, virujem da ćemo ovaj put uspit. Tu je i stogodišnjica od početka Prvog svitskog rata koju ćemo obilužit u okviru 25. novembra na poseban način, kako bi mlade generacije uvidile koliko su doprinos dali njevi prici. Zatim, tu je 200 godina od rođenja Ivana Antunovića, koja će se obilužit u Bunjevačkoj matici, a koja takođe ove godine slavi jubilej 20 godina rada. Ovo su samo nike od kratki najava koje nas čekaje, a biće ji još sigurno puno – istakla je na kraju mr Kujundžić Ostojić.

N. S.

GODINA PROMINA

Protekla je bila u znaku izbora za Nacionalni savit, a na pitanje po čemu će ostat upamćena 2015. mr Kujundžić Ostojić odgovara.

– Izbori koji su za nama su obezbidili stabilan i jak Nacionalni savit koji će i dalje radit na ostvarenju ciljova iz četri oblasti, informisanja, obrazovanja, kulture i službene upotribe jezika. Radiće se u ovoj godini i na promociji Bunjevaca izvan granica Srbije. Pridviđena je saradnja s brojnim inostranim institucijama kulture i prava nacionalni manjina. Sve će to donet mnoge promine kod nas i mogućnost boljeg i kvalitetnijeg rada.

♦ POZIVNICA ♦ POZIVNICA ♦ POZIVNICA ♦

Bajmočko bunjevačko prelo

Bunjevački kulturni centar „Bajmok“ organizuje u subotu, 31. januara „Bajmočko bunjevačko prelo“, koje će se održat u prostorijama Kulturno-prosvetnog društva „Jedinstvo-Eđšeg” s početkom u 19 časova.

Cina ulaznice je 900 dinara, a u nju je uračunato piće za cilo veče, ko i krumpirača iz tepcije. Goste očekiva bogat kulturno-umitnički program, nuz tamburaški orkestar **Antuna Letića Nuneta**.

Već po običaju, biće organizovana i bogata tombola, a glavna nagrada se isplaćuje u evrima. Sve Marije koje budu prisutne na Prelu očekiva lip poklon za imendan.

Ulaznice se mogu kupit do 30. januara kod **Magde Benčik Badić** svakog radnog dana od 7 do 9 časova, i od 12 do 15 časova, a detaljnije informacije možete dobit na broj telefona 063/81-43-430.

Somborsko Veliko prelo

Udruženje građana „Bunjevačko kolo” iz Sombora organizator je somborskog Velikog prela, koje će bit održano 1. februara. Za detaljnije informacije o cini ulaznice i mistu održavanja prela, obratiti se u „Bunjevačko kolo”, Jovana Popovića bb el na telefon broj 025/510-000-2.

Veliko prelo

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine obilužava prvi u nizu nacionalni praznika Bunjevaca, „2. februar Dan Velikog prela”, koji će se održat na Marin, 2. februara, u restoranu „Spartak” u Subotici, s početkom u 19,30.

Gost večeri biće **Zvonko Bogdan** sa tamburaškim orkestrom „Vinarija”, a za dobro raspoloženje prisutni, biće zadužen i tamburaški orkestar „Tajna”. Karte po cini od 2.000 dinara, mogu se kupit u prostorijama Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, Bunjevačke matice i restorana „Spartak”. Karte se mogu rezervisat pozivom na broj telefona Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine 024/554-881.

Program ovogodišnjeg prela uključuje izbor najlipše prelje, proglašenje najlipše preljske pisme i tombolu.

Konkurs za „Najlipšu prelju”

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine poziva sve zainteresovane mlade divojke da se prijave za izbor „Najlipše prelje” Velikog prela 2015. godine. Prijave vršiti u prostorijama Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, Trg Cara Jovana Nenada 15/5 (kontakt telefon: 024/554-881), najkasnije do petka, 30. januara. Prijava kandidatkinja za izbor „Najlipše prelje” triba da sadrži: - ime i prizime; adresu; godinu rođenja; zanimanje; broj telefona.

Konkurs za „Najlipšu preljsku pismu”

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine raspisuje konkurs za „Najlipšu preljsku pismu” Velikog prela 2015. godine, te poziva sve zainteresovane pisnike da svoje pisme na temu prela pošalju na adresu Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koje se nalaze na Trgu Cara Jovana Nenada 15/5, najkasnije do četvrtka, 29. januara.

Prijave vršiti u zatvorenoj koverti, koja triba da sadrži dvi zatvorene koverte. U jednu kovertu staviti pismu pod šifrom, a u drugu šifru, ime autora i broj telefona. Za sve dodatne informacije obratiti se na broj telefona 024/554-881.

SASTANAK SA NOVOIZABRANIM PRIDSIDNICIMA NACIONALNI SAVITA

U cilju što bolje saradnje

Podpridsidnik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Mihalj Njilaš**, sasto se 15. decembra s novoizabranim pridsidnicima 14 nacionalni savita nacionalni manjina koji imaju sidište na teritoriji AP Vojvodine.

Tom prilikom potpisani su ugovori o dodili novčani sridstava Nacionalnim savitima za finansiranje njevi redovni dilatnosti, a sridstva su izdvojena rebalansom pokrajinskog budžeta.

– Iznos sredstava za dodelu se utvrđuje na osnovu upitnika, koje početkom svake godine, Sekretarijat dostavlja nacionalnim savetima sa teritorije AP Vojvodine, kako bi uneli podatke za svoju nacionalnu zajednicu u vezi sa ostvarivanjem nadležnosti u oblasti obrazovanja, kulture, informisanja i službene upotrebe jezika i pisama – istako je Mihalj Njilaš. Na osnovu bodova koje dobija svaki nacionalni savit, posli popunjavanja ovog upitnika određivaje se sridstva koja će kasnije dobijat.

Janoš Oros, pomoćnik pokrajinskog sekretara za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice se ukratko osvrnio na situaciju u zakonodavstvu. Kako je istako, pravno nije jasno definisana ingerencija nacionalni savita, pošto je u nikim segmentima Zakona Ustavni sud utvrdio da više odredbi Zakona o nacionalnim savitima nacionalni manjina nisu u saglasnosti s Ustavom.

Prisutni pridsidnici nacionalni savita su ukratko pridstavili svoje planove i dosadašnji rad. Tom prilikom pridsidnica BNS-a **mr Suzana Kujundžić Ostojić** je izmed ostalog kazala:

Pridstavnici nacionalni savita koji imaju sidište na teritoriji AP Vojvodina

– Zafaljivamo se na dodiljenim sridstvima koja ćemo iskoristit na one dilatnosti koje su za nas ko zajednicu najvažnije, a to je prija svega obrazovanje i standardizacija jezika, koja je u toku. I povodom ovi tema ćemo se u 2015. godini sigurno često obraćat i Vašem sekretarijatu, s kojim smo uvik imali vrlo korektnu saradnju.

Svi prisutni su se složili da njim je saradnja s Pokrajinskim sekretarijatom za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – na-cionalne zajednice od izuzetnog značaja za nacionalne savite, al i da je potribna dalje umrižavanje ovi institucija u cilju zajedničkog in-teresa.

Na sastanku je pokrajinski sekretar Mihalj Njilaš pridložio da ponovni susrit sa pridsidnicima nacionalni savita bude održan u martu ove godine. **S. K. O.**

PRIJEM ZA VOJVOĐANSKE NOVINARE

Susrit medija pod kraj godine

Već pod kraj same 2014. godine, tačnije 23. decembra, održan je tradicionalni prijem za novinare u holu Pokrajinske vlade u Novom Sadu. Svake godine svoje kolege koje dolaze iz Vojvodine pozdravi kogod od novinara, ovaj put to je bio **Juraj Bartoš** iz slovačkog nedeljnika „Hlas ljudu". Pored njega pridstavnike medija pozdravio je i zaminik pokrajinskog sekretara za kulturu i javno informisanje **Milorad Đurić**.

Pozdravljajući prisutne kolege isprid Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje zaminik Đurić je kazo da je zadovoljan informisanjom u Vojvodini, jel su po njegovom mišljenu Sekretarijat i mediji, svako u svojem domenu profesionalno radili svoj posо.

Đurić se osvrnio i na godinu koja je prošla, a koja je bila vrlo teška, te da je Sekretarijat za kulturu i informisanje maksimalno pomago medije u Vojvodini.

Ko savit Bartoš, koji je u novinama provo više decenija, je kazo:

– Poželeo bih svima srećne božićne i novogodišnje praznike uz jednu poruku da ostanemo istrajni u svom poslu. Pored istrajnosti i profesionalnosti u izvršavanju novinarskog poziva, važno je biti pošten, prvenstveno prema sebi, prema čitaocima i slušaocima, jer je istina uvek vrednija od neistine.

Podsitimo da upravo nuz podršku ovog Sekretarijata izlaze „Bunjevačke novine", dičiji list „Tandrčak" ko i sajt Bunjevačkog nacionalnog savita i Bunjevačkog informativnog centra. Koktelu su u ime BNS-a bili prisutni pridsidnica **mr Suzana Kujundžić Ostojić** i pridsidnik IO **Mirko Bajić**.

U Bunjevačkom informativnom centru se nadaje da će podrška od Sekretarijata za kulturu i javno informisanje i ove godine bit barem neprominjena kako bi mogli i dalje nesmetano informisat Bunjevce na njevom maternjem jeziku.

S. K. O.

ODRŽANA PRVA SESIJA KULTURNOG FORUMA U BUNJEVAČKOJ MATICI

Koji su pravci razvoja bunjevačke zajednice?

O razvoju bunjevačke nacionalne zajednice i tom kaka je uloga udruženja, odnosno nevladini organizacija s jedne strane i politički stranaka s druge, divanilo se na prvom sastanku kojem su prisustvovali pridstavnici nikoliko udruženja, a koji je održan 16. decembra u prostorijama Bunjevačke matice. Jedan od inicijatora sastanka bio je i **dr Aleksandar Raič**, pridsidnik Udruženja građana „Bunjevci" iz Novog Sada i upravo je on obrazložio razloge pokretanja jednog kulturnog foruma, koji bi tribo objasnit probleme koji su ostali vidljivi posli završeni izbora za nacionalne savite.

Tom prilikom on je istako da se kod Bunjevaca, al i drugi nacionalni zajednica javlja jedan isti problem.

– Zapaženo je da se javlja problem politizacije, odnosno privelikog uticaja stranačkog sistema na nacionalne savite. To je posebno naglasila Kori Udovički, ministarska državne uprave i lokalne samouprave. Takođe ima još autora, poput dr Gorana Bašića, koji ima interesantan tekst koji upravo pokušava da objasni taj problem. S jedne strane neophodno je razviti civilno društvo. To znači ojačati organizacije nevladinog sektora, koje se formiraju spontano iz razni potriba, a s druge strane postoji uhodani sistem stranački organizacija. Često se divani o partizaciji sistema, i sad u tom trouglu, ovaj naš forum otpočima diskusije koje bi tribale osposobit zajednicu da može, i mimo stranački odnosa, bit uspišna u korišćenju prava koje nam

Divanilo se o razvoju bunjevačke nacionalne zajednice

Zakon obezbiđuje i pruža, ali su nedovoljno iskorišćena. Jednostavno, mi nemamo kapacitet, upravni i administrativni, da sve to iskoristimo – divani dr Raič, te dodaje da je teško obezbidit klimu za diskusije kada postoje podile. Cilj kojem teži forum jeste da u nikim narednim godinama kroz razgovor formira jedno gledište koje bi obezbidilo solidarnost med Bunjevcima. Ko inicijator debate, dr Raič ovako je ocinio stanje i pravce razvoja u bunjevačkoj nacionalnoj zajednici.

– Ako pod stanjom podrazumivamo šanse koje koriste naše organizacije, di mislim na udruženja građana, kulturno-umitnička društva i centre koji postoje, onda možemo divanit o tradiciji koja se realizuje relativno stabilno, što možemo pratit i kroz sridstva informisanja. S druge strane, neke od institucija našem narodu fale, a koje na primer mogu uticat na to da se naši ljudi bolje plasiraju na tržištu rada. Postoji još dosta tog što je u vezi sa položajom i šansama niki posebni slojeva našeg naroda. Iako postoje nike inicijative, koje moramo pofaliti, mi nemamo organizacije koje bi se bavile takim problemima. Kada vidite kakve institucije imaju na primer Mađari, Rumuni ili Slovaci, zaključujemo da je to mnogo više od naši tradicionalni, uglavnom kulturno-umitnički organizacija koje se bave jednim važnim sektorom kulture, ali to nikako ne može biti dovoljno. Posmatrajući to, možemo zaključiti da je naš položaj na neki način uskraćen, odnosno sveden na mnogo uže mogućnosti nego što su to kod drugi nacionalni zajednica, što triba i razumit, obzirom da ni jedna druga nacionalna zajednica nije bila potisnuta iz javnosti oko 50 godina, ko što je to bu-njevačka – objašnjava dr Raič, te dodaje da je i ovo pitanje bilo jedno od aktuelni na sastanku, te da je potribno da se tačno utvrdi koji su uzroci i poslidice događaja iz 1945. godine, a čiji su rezultati do dan danas zapažajući, te šta povodom tog triba uradit.

– Ono što je u pamćenju naši ljudi je često jedno neprijatno sićanje na štogod što je zdravo važno. Upravo bi to tribali iznet u javnosti. Kad su u pitanju upravo ta zbivanja, od prija po vika, razumi se da i tu moramo osnovati neke organizacije i institucije – divani dr Aleksandar Raič, te dalje izlaganje nastavlja analizom stanja u postojećim organizacijama i javnom životu Bunjevaca.

– Postoje dva gledišta, jedno koje je orjentisano na državu i mogućnost da ona formira posebne ustanove i drugo koje razvoj vidi u civilnim organizacijama, u spontanom formiranju i okupljanju ljudi, koji su zainteresovani i koji bi i volonterski radili i priuzeli odgovornost za projekte.

Na prvoj sesiji foruma pod nazivom „Razvoj bunjevačke nacionalne zajednice, organizacije civilnog društva i stranke", izveštaje su podneli pridsidnik UG „Bunjevci" iz Novog Sada dr Aleksandar Raič, pridsidnik Matice **Ivan Sedlak**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnik Odbora za istoriju u Bunjevačkoj matici **Zvonko Stantić** i novinar **Joso Poljaković**.

S. N.

SVEČANIM KOKTELOM U BUNJEVAČKOJ MATICI OBILUŽILI KRAJ GODINE

Još bolje u 2015. godini

Uželji da sumiraje ono što je urađeno u 2014., al i da najave sve ono što će se dešavat u 2015. godini, u Bunjevačkoj matici su iskoristili tradicionalni novogodišnji koktel. Bila je to prilika da se okupe svi oni koji doprinose radu ovog udruženja, da se domaćini zafale gostima, al i da zajedno sumiraje utiske svega onog što se dešavalo u sad već prithodnoj godini.

Prisutnima se obratio **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, koji je istako da su ovaka okupljanja postala tradicija, al i lip običaj da se pridstavnici Matice na ovaj način zafale članovima, saradnicima, gostima i učesnicima programa. Divaneć o dešavanjima u 2014. godini Sedlak je posebno naglasio nikoliko segmenata.

Ivan Sedlak, pridsidnik Bunjevačke matice, pozdravlja goste na koktelu prid kraj 2014. godine

– U 2014. godini smo imali obiman program i sa zadovoljstvom možemo kazat da smo tušta uradili. Posebno bi istako zdravo uspišnu izdavačku dilatnost, a po tome smo sigurno već pripoznatljivi. Od 1995. godine pa do danas smo izdali 41 naslov, iz različiti oblasti, a sve na bunjevačkom jeziku prid kojim je proces standardizacije. Na ovaj način je i Bunjevačka matica dala ozbiljan doprinos u tom procesu. U izdavačku delatnost spada i naš dvomisečnik za nauku, kulturu i stvaralaštvo „Rič Bunjevačke matice", a dokaz da ima tradiciju i čitanost jeste i to što će februarski broj bit jubilarni – 100. po redu – kazo je Sedlak.

Pisma na kraju godine

Pridsidnik Matice je divanio i o drugim aktivnostima, a pofalio je i sve ono što se dešava pod okriljem programa „Večeri utorkom" koji privlači velik broj gostivi, ne samo iz bunjevačke zajednice.

– Ovi programi nam služe za neposridni kontakt sa našim članovima i gostima. U 2014. godini smo imali 23 take manifestacije „Večeri utorkom", a tu su se našle promocije knjiga, istorijske tribine, izložbe... Promovišemo tradiciju i kulturu Bunjevaca, al nismo zatvoreni samo u okviru ove zajednice. Rado saradjujemo s pripadnicima drugi zajednica, a Bunjevačka matica je i jedan od osnivača Asocijacije koju čine upravo pripadnici više nacionalni zajednica u Subotici.

Nuz to, bilo je riči i o brojnim drugim aktivnostima, Likovnoj koloniji, Likovnoj radionici, te se Sedlak osvrnio na još jedan dio izdavačke dilatnosti, vezan za najmlađu populaciju.

– Ponosni smo na projekat „Bunjevačka lipa rič" koji je naminjen najmlađem naraštaju. Kroz taj projekat dica pišu na bunjevačkom, biraju se najbolji radovi, al se izdaje i zbornik radova. U zbornik su uključeni i likovni radovi dice, pa kroz taj projekat nigujemo i tri sekcije, literarnu, recitatorsku i likovnu. Moramo da napravimo generacijski kontinuitet, jel brez najmlađi nema opstanka naše zajednice, pogotovo na jezičkom planu.

Na kraju se Sedlak osvrnio na važnu positu u 2014. godini.

– Imali smo izuzetnu čast da nas je positio Aleksandar Vučić, tad prvi podpridsidnik Vlade Republike Srbije, a sad premijer. On je s velikom pažnjom saslušo o stanju u našoj zajednici, i dao punu podršku našim naporima da ostvarimo sva ona prava koja iz određeni razloga još uvik nemamo ko druge nacionalne zajednica sa kojima triba da budemo ravnopravni – kazo je Sedlak i na kraju zaključio:

– Da bi bunjevačka zajednica bilužila napridak, pogotovo u oblasti kulture, potribno je jačat i institucije u zajednici, al i „nevladin" sektor. Jedino razvoj oba sektora donosi boljitak.

N. S.

PRIDSTAVLJENO TRADICIONALNO IZDANJE BUNJEVAČKOG KALENDARA

Čuvar jezika i tradicije

Nakon što je dvi godine izlazio u malo neobičnom terminu, odnosno sa zakašnjenom, tradicionalno izdanje Bunjevačkog kalendara vratilo se u interval kako su to čitaoci i navikli – krajom jedne kalendarske godine. Promocija 22. kalendara održana je u utorak, 30. decembra, a ko izdavači se ovog puta navode Bunjevački kulturni centar iz Subotice i Bunjevačka matica, u čijim je prostorijama održano i pridstavljanje Kalendara.

O Kalendaru divanili (zdesna na livo) Miroslav Vojnić Hajduk, Ivan Sedlak, Etela Jerinkić i Mile Tasić

Ko i prithodni godina, glavni i odgovorni urednik Kalendara bio je **Miroslav Vojnić Hajduk – Marača**, koji je tokom promocije i divanio o nastanku ovogodišnjeg izdanja, o saradnji sa Maticom, al je istako i da se već pripravlja novo izdanje.

– Kroz Kalendar nastavljamo tradiciju bunjevačke pisane riči, a novo izdanje je plod mukotrpnog rada od godinu dana. Prithodna dva su izašla u malo neobično vrime, zbog nedostatka sridstava smo kasnili, al smo održali kontinuitet. Taj kontinuitet nam je bio važan, pa sad ovo novo izdanje izlazi na vrime. Nov Kalendar je i plod saradnje s pridstavnicima iz Bunjevačke matice, a do dogovora je došlo oma posli promocije prošlog izdanja. Tad smo se dogovorili da se potrudimo da izdanje izađe na vrime, a tako je i bilo. Potrudićemo se da u 2015. godini Kalendar bude prid čitaocima kako su to i ranije navikli, prid Materice. Ono što je bitno istaknit jeste da se Kalendar svake godine čeka, a da ga rado čitaju i Bunjevci, al i svi ljudi dobre volje – kazo je Miroslav Vojnić Hajduk, i dodo da je Kalendar doživio i redizajn, a da je to poslidica novog tehničkog urednika.

Dočekali Kalendar s nestrpljenjom

Tokom pridstavljanja Kalendara prisutnima su se obratili i **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, **prof. dr Etela Jerinkić**, pomoćnica gradonačelnika Subotice zadužena za kulturu, i **Mile Tasić**, bibliotekar.

Prof. dr Etela Jerinkić, pomoćnica gradonačelnika zadužena za kulturu, pofalila je novo izdanje, te dodala da će Grad Subotica i nadalje pomagat vridne projekte.

– Svaka investicija u kulturu je bitna, pogotovo u kriznim ekonomskim vremenima, jer kultura povećava tolernaciju, kreativnost i inventivnost i deluje na duboke uzroke krize. Svi kvalitetni projekti zaslužuju podršku Grada. Upravo je u toku konkurs u oblasti kulture, a svi projekti koji imaju tradiciju, kvalitet i budućnost će svakako biti podržani – istakla je prof. dr Etela Jerinkić.

Ko i raniji godina Kalendar se sastoji od više dilova, u prvom se nalazi uobičajeni kalendar s datumima i svecima, dio se odnosi na rad društava u okviru bunjevačke zajednice, zainteresovani mogu nać i savite stručnjaka, dok je Kalendar otvorio svoje stranice i za sve one koji pišu na bunjevačkom. Tako su pojedini autori tokom pridstavljanja Kalendara i pročitali svoje poetske sadržaje.

Na kraju pridstavljanja divanio je i Mile Tasić, a on je tom prilikom posebno podvuko važnost ovaki izdanja, jel ona biluže dešavanja, postaju svidoci istorije, al i čuvari jezika.

– Kalendari su veoma značajni pisani dokumenti i izvori informacija koji ostaju na trajnom čuvanju. Stari kalendari se izuzetno mnogo istražuju, jer je u njima zabeleženo sve što je suštinski značajno. Što se promovisanog izdanja tiče, dobro je što je tradicija nastavljena i što ponovo imamo kalendar kao specifičan vid izdavačke delatnosti. Kroz njega je zatvorena godina koja je prošla, ali se i najavljuje ona koja je pred nama. Takođe, moram da primetim da je pored sadržaja Kalendar napredovao i po izgledu i kvalitetu izrade, što je takođe važno – kazo je Tasić.

I ova manifestacija u Bunjevačkoj matici ukrašena je pismom, a ko i obično za to je bila zadužena vokalna solistkinja Tamara Babić.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA DECEMBAR

Usvojen budžet za 2015. godinu

Na poslidnjoj sidnici Skupštine grada u 2014. godini odbornici su s 45 glasova za i 11 protiv usvojili Odluku o budžetu Grada Subotice za ovu godinu. Planirani budžet iznosi skoro 5,5 milijardi dinara, od čega su skoro 500 miliona dinara sridstva iz kredita za radove na izgradnji kolektora 2.

Kako je kazo gradonačelnik **Jene Maglai**, pridlog budžeta je za oko 230 miliona dinara manji u odnosu na sridstva koja su bila u gradskoj kasi u 2014. godini, posli drugog rebalansa.

U ovoj godini doće do smanjenja rashoda od 8 do 12 odsto u svim oblastima, osim u socijalnoj zaštiti i sportu. Kad je rič o prihodima od poreza na zarade, oni će bit umanjeni za 5 odsto, međutim, očekiva se povećanje prihoda od poreza na imovinu.

Odbornici opozicione Demokratske stranke nisu podržali pridlog budžeta ocinivši da on nije realan. **Slavko Parać** smatra da su mnogi rashodi neopravdani, ko što je ulaganje 32 miliona dinara u izgradnju pozorišta u Čantaviru.

Na sidnici je takođe usvojena Odluka o cinama grijanja po novom tarifnom sistemu. JKP „Subotička toplana" ubuduće građanima isporučenu toplotnu energiju neće obračunavat kroz fiksni i varijabilni dio utroška, već će te stavke bit objedinjene. Cina grijanja od ove godine u stambenim objektima iznosi 8,1 dinar po kilovat času, dok je za poslovne potrošače oko 10 dinara po kilovat času. Odbornici su usvojili i Program razvoja sporta Grada Subotice sa akcionim planom za period od 2015. do 2018. godine. Opšti cilj Programa je unapriđenje i razvoj sporta u Subotici kroz sistemsku, stratešku i organizacionu brigu s jasno odriđenim mirama za rišavanje problema u svim sferama sporta.

Otvoren vrtić „Jagodica"

Na Kelebiji je u petak, 5. decembra, otvoren vrtić „Jagodica", koji se nalazi u objektu kadgodašnje Stare škule. Ova zgrada nije bila u funkciji skoro tridest godina, a prija sedam godina je od strane meštana pokrenuta inicijativa za saniranje ovog objekta.

Nuz pridstavnike Lokalne samouprave, svečanom otvaranju su prisustvovali vaspitači, dica i njevi roditelji.

Povoljniji krediti za subotičke poljoprivrednike

Gradonačelnik Subotice **Jene Maglai** i direktor Garancijskog fonda Autonomne Pokrajine Vojvodine **Goran Vasić** potpisali su u poneđiljak, 8. decembra, Ugovor o regulisanju međusobni odnosa u realizaciji Konkursne linije za odobravanje garancija za obezbiđenje dugoročni kredita naminjeni finansiranju kupovine nove opreme za navodnjavanje i protivgradnu zaštitu. Time je Subotica postala prva lokalna samouprava u našoj zemlji koja je pokrenila ovaki program, a on podrazumiva povoljnije uslove kreditiranja kod poslovni banaka za subotičke poljoprivrednike.

Kako je kazano, poljoprivrednici će moć povuć kredite u ukupnoj vridnosti od oko dvisto miliona dinara, a takođe je Grad iz sridstava od zakupa državnog zemljišta opridilio 18 i po miliona dinara koji će bit naminjeni za sufinansiranje kamata korisnicima kredita.

Gradonačelnik **Jene Maglai** je prilikom potpisivanja ugovora kazo da se očekiva prijavljivanje većeg broja aplikanata, a visina sridstava će bit ograničena na iznos izmed 20 i 50 iljada evra po potencijalnom korisniku. On je takođe najavio da Lokalna samouprava planira na proliće da potpiše nove ugovore s Garancijskim fondom vezano za podršku ženskom preduzetništvu, ko i za kooperante veliki preduzeća, a sve u cilju pospešivanja proizvodnje mali i sridnji preduzeća u Subotici.

– Sredstva za opremu za navodnjavanje i protivgradnu zaštitu će uskoro počet da se odobravaju, a u pitanju su krediti od pet do sedam godina, čija će kamata, zahvaljujući subvencijama Grada, bit smanjena sa sedam i po, na tri odsto – kazo je Vasić, a potom je i dodo da će ovim putom moć da se kreditira od 50 do 60 novi investicija u Subotici.

Kampanja „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama"

U okviru međunarodne kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama", koja je obilužena u periodu od 25. novembra do 10. decembra, u Policijskoj upravi u Subotici je održan okrugli sto na kojem su učestvovale sve institucije koje se bave ovim pitanjom. U samoj kampanji je naglašeno da život bez nasilja pridstavlja jedno od osnovni ljudski prava, te da je borba protiv nasilja nad ženama moralna obaveza svi nas.

Prema podacima Osnovnog javnog tužilaštva u Subotici lane je pokrenuto 186 krivični postupaka zbog izvršenja krivičnog dila nasilja u porodici, a u najvećem broju slučajova žrtve su bile osobe ženskog pola. Od pomenutog broja nasilja u porodici, sedamnajst nasilnika je osuđeno na kaznu zatvora.

Centar za socijalni rad u Subotici je ove godine registrovo 70 žrtava vidljivog nasilja nad ženama. Tu je rič o prijavljenim slučajovima, a procina je da je u svitu broj neprijavljeni slučajova daleko veći, odnosno da je svaka treća žena na neki način žrtva nasilja.

Obilužen Dan ljudski prava

U Velikoj vićnici Gradske kuće je 10. decembra obilužen Međunarodni dan ljudski prava. Tim povodom je Kancelarija zaštitnika građana dodilila subotičkim sridnjoškulcima nagrade za najbolje literarne radove na temu o ljudskim pravima.

Zaštitnik građana Subotice **Zlatko Marosiuk** je ko osnovnu ulogu Kancelarije ombudsmana istako praćenje ostvarivanja ljudski prava na teritoriji grada i njevo ocinjivanje kroz godišnji izvištaj. On je dodo da se kroz rad Kancelarije štite prava građana u odnosu na organe uprave i javna preduzeća.

Svečanosti je prisustvovala i Pokrajinska zaštitnica građana **Aniko Muškinja Hajnrih** koja smatra da su građani nezadovoljni opštim stanjom u društvu i uslovima života. Teška ekonomska situacija, nezaposlenost i problemi u zdravstvu najčešći su razlozi zbog koji se građani obraćaje pokrajinskom ombudsmanu.

Pokreni se za poso

U toku je šesti ciklus nacionalnog programa „Pokreni se za poso" koji sprovodi nevladina organizacija „Eneca" u saradnji s kompanijom „Filip Moris". Svi preduzetnici i osobe koji žele da pokrenu il unapride svoj biznis, mogu da se do 31. januara prijave na konkurs „Pokreni se za poso" i tako dobiju opremu u vridnosti od oko 220 iljada dinara.

Pomoćnik gradonačelnika za oblast male privrede **Ljuben Hristov**, istako je da su oblasti koje se podržavaje kroz program „Pokreni se za poso" proizvodnja, odnosno zanatstvo, poljoprivreda i usluge. On je

dodo da je dosad u Subotici jedanajst preduzetnika dobilo podršku kroz ovaj program, te da su u ovom ciklusu već tri preduzeća potpisala ugovore o učešću.

Prlikom selekcije za dodilu kredita koriste se ekonomski i socijalni kriterijumi. Tako posebnu pažnju tokom selekcije dobijaje mladi, žene, samohrani roditelji i manjinske grupe.

Konkurs je otvoren do kraja januara, a svi zainteresovani mogu dobit informacije u filijalama Nacionalne službe za zapošljavanje, Kancelariji za lokalni i ekonomski razvoj grada Subotice, il na internet strani www.pokrenisezaposao.rs.

Subotica dobila video-nadzor

U Subotici od polovine decembra radi video-nadzor na devet najfrekventniji lokacija u gradu, pa tako nesavesni vozači mogu očekivat da njim na kućnu adresu stigne obavištenje da je vozilo izvršilo saobraćajni prikršaj. Radovi na postavljanju kamera za video-nadzor počeli su krajom oktobra, a završeni su početkom decembra 2014. godine. Izvođač radova je bilo subotičko preduzeće „Selma", a vrednost projekta je oko 6,2 miliona dinara.

Lokalna samouprava je od novčani kazni za saobraćajne prikršaje, koje se slivaje u gradsku kasu, izdvojila četri miliona dinara za opremanje Policijske uprave u Subotici. Donirana su tri vozila, pancirni prsluci i druga tehnička oprema.

Video-nadzor je postavljen na devet mista u gradu. Na uglu Frana Supila i Somborskog puta, na raskrsnici Beogradskog puta i ulice Aksentija Marodića, na Horgoškom i Kanjiškom putu, na raskrsnici kod hotela „Patrija", na Karađorđevom putu kod Džamije, na Senćanskom putu i Bajnatskoj ulici, na Trgu Sinagoge, u ulici Vase Stajića kod Hotela „Galerija" i na Korzou.

Vridna donacija odiljenju oftalmologije

Odiljenju oftalmologije Opšte bolnice u Subotici doniran je ultrazvučni aparat za prigled oka. Vridnost ovog uređaja je oko 2 miliona i 400 iljada dinara, a sridstva za nabavku ovog najsavrimenijeg medicinskog aparata je obezbidilo Osnovno javno tužilaštvo u Subotici, putom instituta oportuniteta, odnosno odlaganja krivičnog gonjenja.

– Subotičkoj bolnici će od velike koristi biti ovaj najsavremeniji medicinski aparat, bez kog je praktikovanje moderne oftalmologije nezamislivo – kazo je prilikom uručenja ove vridne donacije doktor **Boris Karadžić**, oftalmolog specijalista.

Ovo je treći aparat koje je Osnovno javno tužilaštvo poklonilo subotičkoj bolnici od početka ove godine. Prija su donirani uređaji za ORL odiljenje i za anesteziologiju.

Maglai: „Godina koja je pred nama biće teška"

Gradonačelnik **Jene Maglai** se na konferenciji za novinare koja je održana 26. decembra, osvrnio na godinu koja je sad iza nas, te je sumiro postignute rezultate rada lokalne samouprave. Tom prilikom, on je kazo da je jedna godina kratak rok kako bi se uradilo štogod značajnije u oblasti javni finansija, al da je domaćinsko poslovanje, uvođenje reda u javna preduzeća i rizanje budžetski izdataka u visini od 15 do 40 odsto štogod što je spričilo dalje urušavanje gradskog budžeta. Prema njegovim ričima, posli prikomponovanja vlasti, Grad je u finansijskom smislu bio pripušten sam sebi, jel su republički i pokrajinski budžeti već bili formirani. Ipak, odriđena sridstva su uspila da se obezbide, pa je tokom 2014. uloženo oko 300 miliona dinara u asfaltiranje velikog broja ulica, izgrađeno je 20 autobuski stajališta, nastavljeni su radovi na Sinagogi i Narodnom pozorištu, urađena je gasifikacija u pet škula, postavljen je vodovod u Radanovcu, ko i kanalizaciona mriža u ZOO vrtu na Paliću i Novom Žedniku, a uveden je i sistem video-nadzora na devet mista u gradu.

Maglai je ko nedostatak u 2014. godini istako manjak investicija, te je dodo da na 2015. godinu gleda optimistično, iako će i ona bit teška. Niki od ciljova za ovu godinu su završetak uriđenja fasade Sinagoge i nastavak radova na zgradi Narodnog pozorišta, takođe je najavljeno renoviranje mesni zajednica i domova kulture, ko i početak realizacije značajni projekata ko što su izgradnja kolektorske mriže, Regionalne deponije, magistralnog vodovoda i fabrike vode 2.

Ove godine se očekiva dalje smanjenje broja zaposleni u gradskoj upravi i javnim preduzećima, ko i uštede u javnom sektoru.

Otvorena soba za senzornu integraciju

Subotica je krajom godine dobila treću sobu za senzornu integraciju. Naime, pri Gradskom udruženju za pomoć osobama s autizmom u petak, 26. decembra, svečano je otvorena ova soba, koja će mališanima sa smetnjama u senzomotornom razvoju pružat brojne koristi u terapeutskom smislu. Gradsko udruženje za pomoć osobama s autizmom trenutno broji 45 članova, a kako je kazala pridsidnica ovog udruženja **Suzana Skenderović**, ova soba pridstavlja lip novogodišnji poklon za sve nji.

Sobu za senzornu integraciju je svečano otvorio Ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja **Aleksandar Vulin**, koji je tom prilikom kazo da je Ministarstvo u okviru stalno otvorenog konkursa, s 500 iljada dinara podržalo projekat u sklopu kog je pridviđeno opremanje ove sobe. On je dodo da je pomenuti konkurs otvoren tokom cile godine i da je nedavno dodiljeno 15 miliona dinara za 31 organizaciju osoba s invaliditetom.

Dodiljene nagrade „Kapetan Miša Anastasijević"

Regionalna privredna komora Subotica, „Media Invent" Novi Sad i Grad Subotica su u ponediljak, 29. decembra, uručili ugledna društvena priznanja „Kapetan Miša Anastasijević" najuspišnijim privrednicima i pojedincima iz poslovnog svita. Već 14 godina se ova priznanja dodiljivaje u okviru projekta „Put ka vrhu" privrednicima, uglednim poslovnim ljudima i stvaraocima čija je dilatnost obilužila tekuću godinu. U Subotici su priznanja uručena po sedmi put.

Zvanje najgrađevinar regiona pripalo je firmi SMB Gradnja, najbolji poslodavac je **Tomislav Vojnić Purčar** vlasnik „Lajon grup", dok je najžena u biznisu **Teodora Deak**, direktorka fabrike šećera TE-TO Senta. Najveći strani investitor je kompanija „Svarovski", a „Bestvestern hotel Glorija" je najhotel. Priznanje za najvećeg domaćeg investitora je pripalo firmi „Patent Co" iz Mišićeva, dok „Vitamin" iz Horgoša ima naj menadžment. Najtekstilac u regionu je vlasnik „Angroteksa" **Tomislav Džaković**, Agrokons iz Feketića je imenovan za najbolji metalski kompleks, preduzeće „Berko" iz Mola je najproizvođač poljoprivredni mašina, dok je AIK Bačka Topola najbolja ekološka institucija. Studentski centar Subotica dobio je priznanje za visoke domete u oblasti studentskog standarda, a Karate klub „Enpi" je proglašen za najbolji sportski klub u regionu. Najbolje Javno-komunalno preduzeće u regionu je „Vodovod i kanalizacija", dok je priznanje za razvoj preduzetništva uručeno Opštem udruženju preduzetnika Subotica.

Uručena priznanja najboljima u oblasti turizma

Turistička organizacija grada Subotice je u petak, 26. decembra, na završnoj svečanosti po drugi put uručila godišnja turistička priznanja organizacijama i pojedincima za izuzetan doprinos u podizanju kvaliteta turistički usluga, u razvoju, unapriđenju i promociji turizma u Subotici.

Priznanja su dodiljena u pet kategorija, a ovogodišnji dobitnici su Volonterski servis vodiča „Griteri", Kongresni hotel „Galerija", Vinarija „Zvonko Bogdan", Vila „Nikolas", „Best vestern hotel Glorija", kao i hoteli „Patria" i „Prezident". **V. K.**

KUD „BUNJEVKA” ORGANIZATOR XII BOŽIĆNE IZLOŽBE

Božić ko kadgod

Tradicionalna izložba povodom Božića u okviru projekta „Čuvari tradicije”, otvorena je i ove zime u Kulturno-umitničkom društvu „Bunjevka” i to po 12 put. Po običaju, prid Materice, u petak, 12. decembra, sve je bilo spremno za zainteresovane positioce, koji su već navikli da ovo Društvo uvik pripravi štogod novo, a ovog puta bio je to Betlem u prirodnoj veličini. Nuz Betlem, u centralnom dilu izložbe nalazio se svečan astal, grana, te položaj s badnjačom. Sve to upotpunili su članovi „Bunjevke” koji su nas, čisteći orase, podsitili na još jedan običaj na Badnje veče.

U drugom dilu izložbe svoje misto našle su narodne rukotvorine poput adventski vinaca, božićni i novogodišnji ukrasa, rađeni stolnjaka, te eksponata od slame, kuruzne ljuskure, heklani eksponati...

– Imali smo ove godine i nikoliko božićnjaka koje su opravila dica koja uče bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture u Osnovnoj škuli „Matija Gubec” u Tavankutu, ko i božićnjaci Udruženja građana „Bunjevačka vila” iz Male Bosne – dodaje **Kata Kuntić**, pridsidnica „Bunjevke”.

Pripravili lip program za obilužavanje Božića

Ovogodišnju izložbu, koju je činio velik broj esponata stalni, al i novi izlagača, otvorila je **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koja je iskoristila priliku da svim kršćanima poželi srićne praznike. U kraćem programu otvaranja izložbe učestvovali su članovi KUD „Bunjevka”, te **Emina Tikvicki**, koja je uz pratnju **Nevene Pejčić** otpivala par božićni pisama. Upravo je pismom počo, a i završio program svečanog otvaranja, kojoj su se rado priključili i positioci izložbe.

S. N.

Brojni gosti s pažnjom pratili program prilikom otvaranja tradicionalne izložbe

„BUNJEVKA” U KANJIŽI

Asocijacija naivni umitnosti ANU-BuSu, koja radi u okviru KUD „Bunjevka” izlagala je na „Božićnoj izložbi” u Kanjiži. Izložba je otvorena 15. decembra u holu gradske kuće u Kanjiži, a domaćin izložbe bilo je Udruženje „Vojvođanski likovni krug” iz ovog mista. Izložbu na kojoj je učestvovalo 11 izlagača Asocijacije otvorio je likovni umitnik Šandor Kerekeš.

XII BOŽIĆNA IZLOŽBA BUNJEVAČKOG KULTURNOG CENTRA „BAJMOK”

Božićni duh se krije u malim stvarima

Izložba pridstavila tušta ručni radova s motivima Božića – ikebane, vince, ukrase za granu, čestitke, sve ono što maštovit um i vridne ruke znaju opravit

Kraj godine je u Bajmoku uvik rezervisan za tradicionalnu Božićnu izložbu, koju organizuje Bunjevački kulturni centar „Bajmok”. Tako je i 2014. godina ispraćena s pismom, recitacijama i maštovitim eksponatima koji su bili pridstavljeni na 12. po redu Božićnoj izložbi, koja je otvorena 17. decembra u svečanoj sali Mesne zajednice.

Kako je kazo pridsidnik Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok” **Branko Pokornić**, izložba pridstavlja sve one običaje koji simbolišu jedan od najveći kršćanski praznika – Božić, a ideja je da positioci koji to žele, mogu kupit štogod za svoj dom, i tako ga ukrasit za praznike.

– Izložba je organizovana u okviru projekta „Božićni običaji”, i ovaj put na njoj učestvuje 40 izlagača s priko 650 eksponata. Sve što je ode izloženo ima motive Božića, a najviše smo ponosni na naš astal koji virno prikaziva sve što triba da se postavi za Badnje veče. Također je na izložbi po prvi put izložen i postavljen astal za pravoslavni Božić, čime želimo pokazat da volimo i čuvamo svoje običaje, al poštujemo i tuđe – naglasio je Pokornić, te je iskoristio priliku da svim positiocima izložbe poželi srićne božićne i novogodišnje praznike.

Ono po čemu je ova izložba već godinama unatrag poznata je što prikaziva bogatstvo, kreativnost, strpljenje, trud i rad izlagača koji su ovaj put došli iz Subotice, Stare Moravice, Palića, Đurđina, Male Bosne, Tavankuta i Bajmoka. Med brojnim eksponatima su se posebno istakli božićnjaci i ikebane, a ništa manje zanimljivi nisu bili ni ukrasi za granu, oslikane boce za vino i rakiju, vezeni stolnjaci s motivima Božića, ko i slike od slame.

Mirko Bajić i Branko Pokornić uručivali poklone najmlađima

Učenici iz Bajmoka ulipšali program

Izložbu je otvorio zaminik pridsidnika Skupštine grada i pridsidnik Izvršnog odbora Bunjevačkog nacionalnog savita **Mirko Bajić**, koji se zafalio domaćinima izložbe na još jednom lipom prikazu božićni običaja.

– Bunjevački kulturni centar „Bajmok” pokaziva primerom kako triba vodit računa o onom što smo mi naslidili od svoji pridaka, i kako to moramo da prinesemo na našu dicu. Bunjevački nacionalni savit to zdravo cini, i zbog tog mi je drago što su i dica ode, što učestvuju u izložbi i što zajedno s nama čuvaje bogatstvo bunjevački običaja – kazo je Bajić.

Svake godine glavni učesnici programa Božićne izložbe su dica koja uče izborni predmet Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, a ona su i ovaj put svojim pismama i recitacijama ulipšali otvaranje ove manifestacije. Poseban kutak s radovima bajmočki mališana je privuko najviše pažnje positilaca, koji su mogli da vide šarene ukrase i novogodišnje čestitke.

– Svaki put se rado odazovemo Božićnoj izložbi i trudimo se da pripravimo štogod novo. Ovaj put smo vridno pravili božićne čestitke od slame, u čemu nam je pomogla naša gošća iz Subotice Lozika Homolja. Dica su toliko oduševljena ovim čestitkama, pa su odlučila da ji ne prodaju, već da ji sačuvaje. Nuz to, pripravili smo čestitke od kolaž papira i vate – kazala je učiteljica **Svetlana Mormer**, te je zaključila da se njezini đaci najviše raduju upravo Božiću i poklonima koje tad dobijaje.

Posli kulturno-umitničkog programa na kojem su se pridstavila božićnim recitacijama, dica su ko nagradu za njev trud od Bunjevačkog nacionalnog savita dobila slatkiše, ko i poslidnju, šestu knjigu „Tandrčak i njegovo blago”.

Izložba je bila prodajnog karaktera, a podržana je od strane Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje, Grada Subotice, Mesne zajednice Bajmok, ko i Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. **V. K.**

UOČI BOŽIĆA U MATICI JE OTVORENA IZLOŽBA SVETI SLIKA

„Betlehemska zvizda”

*• Ljubav prema kolekcionarstvu iznedrila izložbu s priko 100 (od nikoliko iljada) slika • „Veliki događaji su se uvek obeležavali jednom svetom slikom, koja se čuvala celog života” • Svete slike izrađivane i u tehniki slame **

Svete slike, odnosno prilike, bile su kadgod sastavni dio svake sobe. Nuz nji, na posebnim mistima čuvale su se i manje svete slike, dobijene u specijalnim prilikama. Gotovo nema čovika koji se bar jedared nije susrio s njima, a o fenomenu sveti slika javnost je štogod više mogla čut u okviru izložbe pod nazivom „Betlehemska zvizda”, koja je uoči Božića otvorena u prostorijama Bunjevačke matice.

Ova izložba bila je posvećena Božiću i otvorena je 18. decembra. Na njoj su prikazani predmeti koji su vezani ne samo za tradiciju Bunjevaca, već i ostali kršćana. Svete slike su predmeti koji su se do sada nalazili uglavnom po kućama, u molitvenicima, svetim knjigama, i nisu imala neku veću priliku da se prikažu javnosti. Na izložbi se moglo vidit priko 100 stari sveti slika, koje se nalaze u vlasništvu kolekcionara **Nikole Ćakića**, koji se još ko dite divio slikama, da bi to kasnije piraslo u ljubav prema simbolima vire.

– Već više od dvadest godina prikupljam svete slike i do sada se u mojoj kolekciji nalazi priko sedam iljada sveti slika, med kojima je najstarija slika koja je pripadala jednom žedničkom salašu – divani Ćakić te dodaje da mu je med molitvenicima, koji su se nalazili u pratećem dilu izložbe - najdraži molitvenik koji je pripado sestri njegovog baće.

– Radeći zanat po kućama često sam se susrićo s molitvenicima, koji vlasnicima nisu pridstavljali veliku vridnost, a ja sam osićo potribu i dužnost po svojoj viri da ji sakupim i otgnem od zaborava – objašanjava Nikola

Darijuš Sami otvara izložbu u društvu Ivana Sedlaka i Andrije Anišića

Ćakić, vlasnik kolekcije sveti slika i molitvenika.

Prvi susrit sa svetim slikama u autoru izložbe, **mr Darijušu Samiju**, višem kustosu Muzeja Vojvodine u Novom Sadu, probudilo je interesovanje za fenomen izrade, korišćenja i poštovanja prema svetim slikama. Ko plod tog interesovanja nastala je izložba u Muzeju Vojvodine, ali je, kako kaže autor, po broju i značaju bila daleko skromnija. Međutim, ta izložba omogućila je poznanstva sa ljubiteljima sveti slika.

Kraći istorijat sveti slika

Svete slike su predmeti koji su se, kako je već napomenuto, uglavnom nalazile po kućama. Danas, kad je prošlo dosta vrimena od njeve prve izrade, one pridstavljaju određenu vridnost, kako istorijsku, tako i umitničku. Na izložbi, koja je okupila tušta svita, vidio se samo jedan dio kolekcije Nikole Ćakića, a većina slika je iz XIX i početka XX vika, a bilo je slika i iz XVIII vika. Kako se tom prilikom moglo čut, proizvodnja sveti slika počela je u XVI viku, a procvat su doživile dva, odnosno tri vika kasnije.

– Svete slike su predstavljale jednu relikviju koju su vernici nosili sa sobom kao uspomenu na hodošašće ili prilikom odlaska u crkvu, a dobijane su i nekim posebnim povodom, kao što je prva misa sveštenika i prva pričest. Veliki događaji su se uvek obeležavali jednom svetom slikom, koja se čuvala celog života – objašnjava autor izložbe mr Darjuš Sami.

Osavrimenjavanjom štampe dolazi i do većeg obima proizvodnje sveti slika. Tako se polagano njev značaj gubi, jer ji virnici više nisu toliko posebno čuvali. No, i pored tog, one stare i dalje su se čuvale na posebnim mistima, ko sastavni dio virskog života.

– U tom slučaju, kada želimo da prikažemo svete slike i njihovu promenu, srećemo se sa činjenicom da ih nije tako teško danas naći, pogotovo one stare. U takvim situacijama, rad sakupljača je dragocen, jer oni pokušavaju da sačuvaju materijalnu kulturu koja govori o životu – dodaje mr Sami.

Značenje slika

Tokom programa svečanog otvaranja izložbe „Betlehemska zvizda” jedna slika posebno je analizirana. Kako je cila izložba bila u duhu pridbožićnog raspoloženja, poseban akcenat metnut je na sliku na kojoj je pridstavljeno Isusovo rođenje i dolazak Tri kralja. Ova slika ujedno je bila postavljena i za naslovnu sliku izložbe.

– Tako se čitav događaj može videti na jednoj slici. Sveta Tri kralja predstavljaju interesantnu epizodu u hrišćanskoj istoriji i pojavljuju se na svima prizorima Božića. Prvi praznik Božića u crkvi je proslavljen 354. godine u Rimu. Do tada se nekoliko praznika, koji su vezani za sam događaj rođenja Isusa, proslavljalo istog dana, pa i Tri kralja. Kasnije, razvojem crkve, izdvajali su se praznici – objašnjava mr Sami, te svoje dalje izlaganje upotpunjuju divanom o simboliki Tri kralja.

– Oni su prikazani kao tri mladića, mudraca sa istoka. Tradicija ih je vremenom prilagodila potrebama vere, pa tako imamo mladića, srednjovečnog čoveka i starca. Oni zajedno simbolišu čoveka u svima fazama njegovog razvoja. Tek se u srednjem veku predstavljaju kao kraljevi, zato što je i Isus kralj sveta, a njemu su se poklonili ovozemaljski kra-

ljevi – objašnjava autor izložbe mr Darjuš Sami.

Poruke na svetim slikama

Pored slike virske pridstave, svete slike pridstavljaju i povezivaju nas s prošlošću, jer poruke na njima, koje su štampane ili pak pisane rukom od strane virnika, nose sa sobom niz korisni informacija iz koji se može tušta tog saznat. One nose štošta od lokalnog karaktera ljudi, a divane i o virskom životu jednog naroda.

– Njihova duhovna dimenzija je večna i na njima su ispisani svi motivi i sve pobožnosti koje jedan hrišćanin ima u sebi. Ako tumačimo slike sa aspekta šta je na njima prikazano, to je onda beskrajno polje i značajno je za svaku zajednicu. Ono što se nalazi na poleđini su povodi ili pak lične poruke. Postoje svete slike koje su vernici čak i sami izrađivali od materijala kao što je slama – divani autor izložbe.

Par riči o svetim slikama kazo je i **monsinjor dr Andrija Anišić**, župnik crkve Svetog Roke u Subotici. On je prilikom svog izlaganja, u prvom dilu istako savrimeni nauk katoličke crkve u pogledu poštovanja slika i kipova Blažene Divice Marije, svetaca i anđela, a u drugom dilu je pročito par molitvi Gospi i svecima koje je sastavio **Ivan Antunović**.

Kako je cila izložba bila u znaku Božića, nezaobilazni su bili božićnjaci, koje je izložilo Udruženje građana „Bunjevačka vila" iz Male Bosne. Prigodnim božićnim pismama započela je i ova manifestacija u Bunjevačkoj matici, a za to su bile zadužene **Tamara Babić** i **Martina Kopunović**. Izložbu sveti slika pod nazivom „Betle-hemska zvizda", koja je za positioce bila otvorena do 26. decembra, otvorio je mr Darjuš Sami. **S. N.**

OTVORENA IZLOŽBA SA I SLIKARSKO-SLAMARSKE KOLONIJE U SVETOZARU MILETIĆU

Umitnost u slikama i radost u duši

Bunjevački kulturni centar „Lemeški Bunjevci" pripravio je poslidnju manifestaciju za 2014. godinu koja je na niki način i retrospektiva rada članova Centra. Tako je u subotu, 20. decembra, u prostoru seoskog Doma kulture u Svetozaru Miletiću–Lemešu ogranizovano svečano otvaranje izložbe sa I Slikarsko-slamarske kolonije „Lemeška jesen".

Obzirom na pridpraznička vrime, na istom mistu pripravljena je prigodna božićna izložba s tradicionalnim bunjevačkim božićnjim astalom, aranžmanim i ukrasima u duhu praznika, a svoje radove -– oslikane predmete od stakla i porcelana prikazala je Somborka **Jolanka Ivanić**, dok je svoju zbirku molitvenika pridstavio potpridsidnik „Lemeški Bunjevaca" **Željko Zelić**.

Izložbu su, svojim prisustvom, uveličali gosti iz Sombora, Subotice i Svetozara Miletića. U ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, domaćine i goste je pozdravila **Kata Kuntić**, isprid Odbora za kulturu.

„Lemeška jesen" dala je za rezultat slamarske slike s motivima topline i bogatsva jeseni i jednu

Gosti i učesnici programa

slike – ulje na platnu s bojama prirode obučene jesenjim ruvom. Kolonija je ispraćena lipim katalogom pridstavljenim tokom večernjeg programa.

Svečanost otvaranja izložbe ulipšana je i prigodnim kulturno-umitničkim programom u duhu božićnji praznika u kojem su prigodne tekstove govorili podpridsidnik udruženja BKC „Lemeški Bunjevci" Željko Zelić, **Ružica Parčetić**, isprid regionalne kancelarije BNS u Somboru, bunjevačke i vojvođanske igre prikazalo je novoformirano Kulturno–umitničko društvo „Vidovdansko kolo", a božićnim pismama pridstavili su se **Ana** i **Marko Parčetić**.

Pridstavljajući učesnice kolonije i njeve radove, podpridsidnik Željko Zelić se zafalio svima na doprinosu održavanja kolonije, ko i završne svečanosti otvaranja, dok je pridsidnik BKC „Lemeški Bunjevci" **Stipan Budimčević** učesnicima kolonije i zaslužnim pojedincima uručio zafalnice. Nuz prigodan koktel, čeljad se družila i divanila u toploj domaćinskoj atmosferi.

Projekat Slamarsko-slikarske kolonije podržan je od strane Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice.

R. P.

UDRUŽENJE ŽENA „ZLATNE RUKE SOMBORKE" BILO AKTIVNO

Bunjevački astal na varoškom Božićnom sajmu

U organizaciji Udruženja žena „Zlatne ruke Somborke", održan je tradicionalni, šesti po redu božićni sajam pod imenom „U susrit Božiću". Nuz svečani praznični ton, u subotu, 21. decembra, prostor svečane sale hotela „Crystal lux" u Somboru bio je pripun različiti nacionalni obilužja.

Ideja sajma je bila da se pridstave božićni običaji, tradicionalna ila, igre i pisme. Nuz izložbu ručni radova, pripravljeno je takmičenje u izradi najlipšeg božićnog kolača i ukrasa, te izbor najlipčeg štanda.

Na ovogodišnjem sajmu pridstavilo se priko tridesetak udruženja iz Vojvodine, Srbije, Hrvatske, Mađarske, Republike Srpske i Makedonije.

Učešće u programu uzela su skora sva folklorna društva iz Sombora, recitatori, učenici Osnovne škule „Bratstvo jedinstvo" (u kojoj se od ove škulske godine izučava izborni predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture), ko i dica iz pridškulske ustanove.

Pridstavljanje dila tradicije božićnog svečanog astala, aranžmana i ukrasa organizovala je Regionalna kancelarija Bunjevačkog nacionalnog savita. Na ovom štandu pridstavljen je spoj tradicije, običaja, umitnosti oslikavanja na staklu i porcelanu, nike od moderni tehnika – dekupaž i drugo. Za pridstavljanje tradicionalnog dila bunjevačkog Božića potrudila se **Jolanka Ivanić** dok je **Aleksandra Vidojković Terzić** pridstavila savrimene tehnike i ukrašavanje, odnosno novogodišnje ideje i aranžmane. Pomoć i saradnja nije izostala ni od strane kolega iz redakcije Radio Sombora.

Pridstavljanje bunjevačkog astala ispratili su i lokalni mediji, a brojni positioci sa svojim komentarima i pofalama - najbolji su dokaz da se bunjevački astal dostojno pridstavio na varoškom Božićnom sajmu.

R. P.

OTVORENA IZLOŽBA SLIKA SA II DIČIJE UMITNIČKE KOLONIJE U SOMBORU

Kruna godišnjeg rada najmlađe sekcije somborskog „Kola”

Ponos UG „Bunjevačko kolo” u Somboru je najmlađa i najbrojnija sekcija Udruženja – Umitnički studio, koja je privela kraju godinu pribogatu raznim aktivnostima, otvaranjom izložbe slika nastali na II Dičijoj koloniji

Svečanost otvaranja izložbe 22. decembra, nuz brojne članove, prijatelje „Kola” ko i roditelje mali umitnika, uveličo je član Gradskog vića zadužen za zdravstvo i socijalnu politiku **Zoran Parčetić**.

Priko sedamdeset radova nastalo je na II dičijoj umitničkoj koloniji održanoj krajom avgusta u Gradini, na salašu počasnog pridsidnika Udruženja **mr Đure Bošnjaka**. Nuz polaznike Umitničkog studija „Bunjevačkog kola”, na koloniji su uzeli učešće i mališani iz Apatina, polaznici Likovne kreativne radionice pod mentorstvom **Ljiljane Pavlović**.

U galerijskom prostoru „Bunjevačkog kola” mista su do poslidnjeg bila popunita. Tokom večeri, dešavanje su pratile brojne kamere, a retrospektiva rada studija tokom 2014. prikazivana je na video bimu. Mladi umitnici su, u čast otvaranja svoje druge izložbe, pripravili prigodan program koji su vodili **Iva Hajnal** i **Strahinja Peršić**, polaznici studija. Potvrđujući širinu svog talenta, program su ulipšali mali slikari, a istovrimeno i muzičari – **Marija Kukuruzar** na flauti, **Jovana Marković** na gitari ko i gošća večeri **Zorana Iđuški** nuz pratnju **Strahinje Rašića** na harmoniki. Tokom programa, pridstavljeni su i nagrađeni učenici za najbolje radove nastale na koloniji. Tom prilikom, o svojem učešću i utiscima sa salaša di su slikali, divanili su i domaćini iz studija i gosti iz apatinske Umitničke radionice.

U podeblji katalog, s kojim je ispraćena II Dičija umitnička kolonija, stalo je svi sedamdesetak radova najmlađi likovnjaka.

Koordinatori i mentori Umitničkog studija, na čelu s rukovodiocom studija **Danijelom Peršićom** su: **Tamara Kajper, Adrijana Mračina, Albert Silađi, Saša Lovrenov, Đina Marković, Vanja Kahrimanović, Antun Petrović** i **Zoran Dujmović** i za ovu priliku pripravili su svojim učenicima novogodišnje iznenađenje – Dida Mraza!

Veliku radost, veselje i dičiju graju izazvo je iznenadni gost, koji je sa sobom dovuko pripune sonce novogodišnji paketića. Nuz polaznike studija, paketiće su dobila i dica članova Udruženja „Bunjevačko kolo” pa je Dida Mraz imo veliki zadatak da te večeri prida čak 110 slatki paketića!

Na kraju programa, mladi voditelji su se zafalili svima koji su doprineli veličini, karakteru kolonije i programa, a posebno donatorima i sponzorima među kojima se ističu: Siniša Anđelić – Eurobike 2, Kompaniji Zepter, Rajko Kunić R&M…

Projekat Druge dičije kolonije podržo je Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne zajednice i Gradska uprava somborke varoši.

Izložba dičiji radova nastala na II dičijoj umitničkoj koloniji je otvorenog karaktera i mož se vidit u Galerijskom prostoru Bunjevačke kuće di je postavita sve do 7. februara.

R. P.

ODRŽAN GODIŠNJI KONCERT KUDŽ „BRATSTVO”

Prid godinu jubileja

• Scenom prodefilovo velik broj igrača • Premijerno izvedena četri spleta • U oktobru koncert povodom 70 godina postojanja društva

Prid kraj godine, uglavnom oko Božića, Kulturno-umitničko društvo železničara „Bratstvo” organizuje svoj tradicionalni božićno-novogodišnji koncert. Ko i prijašnji godina, želja organizatora je da se publiki prikaže sve ono što se radilo priko godine, te da se na taki način požele srićni praznici. Sad već prošle godine, koncert je održan 21. decembra u sportskoj sali Osnovne škule „Sečenji Ištvan” u Subotici.

Od oni najmlađi, koji svaki put jedva čekaju da izađu na scenu, pa do oni stariji, godišnji koncert prava je nagrada za trud koji su u folklor ulagali priko cile godine. To je prilika da njev napridak vide njeve porodice, društvo, al i svi ljubitelji pisama i igara.

Ko društvo koje niguje velik broj igara narodnosti koje nas okružuju, „Bratstvo” je uvik rado viđeno na brojnim festivalima, smotrama i ostalim manifestacijama u kojima su narodne igre sastavni dio. Sve to ne bi bilo moguće da se rukovodioci društva, **Antuš** i **Zagorka Romić**, ne trude da svako malo osveže repertoar, a tokom ovogodišnjeg koncerta, publika je imala priliku vidit čak četri premijere.

– I ovog puta koncert se sastojo iz dva dila. Prvo su nastupili dičiji ansambli sa spletom bunjevački igara, a publika je mogla vidit da i dica od svega tri godine sasvim lipo vladaju scenom i igrom. Stariji ansambl izvo je premijerno igre iz Bačke i igre iz Banata – divani Antuš Romić.

Nuz ove tri, premijerno izvedene koreografije, subotička publika vidila je i bunjevačke igre koje je društvo izvelo u 18 pari.

– Bunjevačke igre smo skoro radili. Naime, ove jeseni učestvovali smo na festivalu folklora u Novom Sadu, „Zlatni ansambli Vojvodine”, a organizatori su od nas tražili da igramo bunjevačke igre, te smo specijalno za tu priliku napravili koreografiju koju je tokom koncerta vidila i naša publika u Subotici – dodaje Romić.

Jedan od problema koji prati ovo društvo, kad su u pitanju godišnji koncerti, jeste broj mista za zainteresovanu publiku. Obzirom da se bliži i 70. godišnjica Društva, upitali smo da li već sad možmo očekivat koncert u još većem prostoru.

– Kako imamo već dosta zakazani nastupa, cila godina će zapravo bit u znaku jubileja, a iskreno se nadamo da je „Bratstvo”, ko najstarije društvo u Subotici, sposobno napunit Halu sportova – divani Romić, te dodaje da se koncert mož očekivat digod u oktobru ove godine.

S. N.

ISTORIJSKA TRIBINA O PORIKLU PLEMIĆKE FAMILIJE ANTUNOVIĆ

Antunovići – jedna od najveći i najzaslužniji bunjevački familija

Bunjevačka matica je 9. decembra u okviru manifestacije „Večeri utorkom" održala istorijsku tribinu pod nazivom „Sridnjevikovno poriklo bunjevačke plemićke familije Antunović" na kojoj je divanio pridsidnik Odbora za istoriju **Zvonko Stantić**.

Jedan od najpoznatiji članova ugledne familije Antunović je bunjevački rodoljub, pisac i biskup **Ivan Antunović**, koji je tušta doprino u buđenju narodne svisti kod Bunjevaca.

Međutim, javnosti je malo poznato koliki je značaj imala šira familija Antunović i šta je ona uradila za bunjevački korpus. Upravo se iz tog razloga na istorijskoj tribini divanilo o samom poriklu ove familije koje datira još iz XIII vika, njezinim članovima i njevim životima.

– Familija Antunović je jedna od najveći familija med Bunjevcima, al i šire, pa je čak poznata i na prostoru Bosne. Zanimljivo je to da se ova familija javlja kako kod Srba, tako i kod Hrvata i kod Bunjevaca. Niki prvi podaci o njoj se mogu nać već u sridnjem viku, u Poljičkoj kneževini – kazo je Zvonko Stantić.

Zvonko Stantić divanio o familiji Antunović

O samoj familiji Antunović je pisano zdravo malo, te nema puno podataka. Za biskupa Ivana Antunovića se zna di je saranjen, dok još triba da se utvrdi di su njegovi posmrtni ostaci kasnije prineti, dok se o njegovoj užoj familiji gotovo ništa ne zna.

– Na osnovu obimnog istorijskog materijala koji je pronađen saznajemo da je puno Antunovića pripadalo plemićkim granama. Jedan od Antunovića je bio kapetan titelske tvrđave, što pridstavlja novost u odnosu na sve ono što je dosad pisano o ovoj familiji. Takođe u njevoj istoriji postoji vojni dio, o kojem javnost malo zna. Naime, članovi ove familije su učestvovali u borbama i zauzimali su nike važne funkcije u vojski, a jedan od rukovodilaca u ustanku koji se odigro u Poljičkoj kneževini je bio i vojvoda Antunović. Što se posida tiče, Antunovići su imali 3400 jutara zemlje, što ji ne čini takozvanim „plemićima u papučama", jel je bilo dosta Bunjevaca koji su posidovali puno više zemlje – divani pridsidnik Odbora za istoriju.

Prema istorijskim podacima, familija Antunović se prvi put pominje polovinom XIII vika u okviru Poljičke kneževine. Cila ova familija je za Bunjevce zdravo značajna. Nuz biskupa Ivana Antunovića, koji je zaslužan za revitalizaciju ideje o Bunjevcima, jedan od najvažniji izdanaka porodičnog stabla familije Antunović je doktor **Josip Antunović** koji je bio upravnik subotičke bolnice, poslanik mađarskog parlamenta i vođa Slobodoumne stranke. Kako je istako Zvonko Stantić, velik je broj značajni ljudi iz te familije koji bi mogli da se izdvoje.

Istorijskoj i edukativnoj tribini su prisustvovali potomci porodice Antunović koji su za potribe tribine ustupili originalne porodične eksponate koji su prisutni gosti mogli vidit. Tako su bile izložene dvi zastave na svili, na kojima se vidi originalan grb Antunovića i Vojnića.

Tribinu je pratio prigodan kulturno-umitnički program u kojem je učestvovala vokalna solistkinja **Tamara Babić**.

V. K.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Januarska kiša sve useve šiša

Završila nam se stara godina, pa smo zakoračili u novu. U noći izmed stare i nove godine, kadgod se nije nikud išlo, jel to je vrime kad se završava i dobro i zlo iz stare godine. Svaki je imo za čega zafaljivat Bogu. Za zdravlje, sriću, za dobar rod na njivi i druge darove koje smo imali u staroj godini. Doček nove godine se kadgod nije pravio, a ona je svakako došla, al smo svi jednu godinu stariji.

Zemlja stara zimi se odmara

Naši prici su se kadgod zdravo držali svetaca i običaja koji su za to vezani, a tu spada i Nova godina, koja se slavila u porodici. To je vrime u kojem je bilo zabranjeno da se prave zabave sa svirkom, svatovi i druga veselja sve do Tri kralja. Na novu godinu se išlo prija podne u crkvu na svetu misu, di je bilo pročitano koliko se dice krstilo, koliko se pari vinčalo, i koliko je čeljadi umrlo u staroj godini. Ima ko se držo običaja da za Novu godinu kuva i peče samo svinjsko meso, jel svinče kad rije gura zemlju uvik naprid, pa će i imanje dobro napridovat, a kokoška kad čeprka, trnje leti na sve strane pa se virovalo da će se i imanje razić na sve strane.

Kadgod se dicama nije kupovo poklon za Novu godinu, a Dida Mraz se nije ni spominjo u kadgodašnje vrime. Dica su poklone dobijali za Mikulaša i za Božić. Čeljad su jedni drugima čestitali Novu godinu, a odgovaralo se uvik sa „Živi i zdravi bili". Drugog januara se raskiti grana, dica podile salonski šećer, a znali su koliko će kome doteć, jel su bili izbrojeni još kad su kupljeni. Na Novu godinu se načme božićnjak koji je stojo pod granom, s astala se skine bili čaršap koji je metnut još na Badnje veče. Drugi dan se iznese slama iz sobe, žito se da josagu, a ukrasi s grane se pomeću u kaku škatulju i ostave za drugi Božić.

Soba se podmaže i potare prašina. Voda se sveti 5. januara. To je Vodokršće i na svetenje vode je kadgod išlo tušta svita iz svake kuće pa i salaša. Na svakom salašu je kadgod moralo bit svete vode priko cile godine. Kad se donese sveta voda iz crkve čestitaju se Tri kralja i poškropi se svetom vodom salaš i sve druge staje u avliji. Sveta voda se livala u svetnjače koje su visile na zidu kod vrata spavaće sobe. Mame su dici prid spavanje napravile križ na čelu sa svetom vodom. Svete vode se nosilo i na groblje, a i kad kogod umre poškrope ga svetom vodom.

Tri kralja su 6. januara kad počima vrime kroz godinu pa je dozvoljeno pravit svatove, veselja i druge zabave sa svirkom. Na Tri kralja su se cure oblačile u svečano ruvo, a na glavu povezivale svilene marame na dva kraja povezane, momci su oblačili svečana odila, a na glavu mećali šešir. Zimske kapute su zagrćali i cure i momci, sa striganom na galiru. Tako svečano obučeni su išli u crkvu pa na korzo, a uveče su se pravile igranke za mlade sa svirkom. Na Tri kralja obično je bilo zdravo zima, pa se kaže da se na Tri kralja smrznu tri čovika na svitu. Ako nije januar u snigu, teško njivi, vinogradu, brigu. Ako se okiši nije dobra januarska kiša sve usive šiša. Ako s kuće vise ledene sviće, kaže se da će bit rodna godina. Ako na svetog Vinka, 22. januara, bude vode u vagašima bit će tušta vina. Iza Božića njiva sniga puno, bit će i godina roda puna, tako se virovalo.

U januara nikad niko nije radio na njivama, baš i ako se moglo, držali su se pravila - zemlja stara zimi se odmara, ko što svit i josag zimi odmara.

Zima na salašu

Zima ima svoje lipote i čari za uživanje, a pogotovo kad napada snig, a na drveće se navaća inje, pa sve sjaji i blista od lipote. Kadgod naši prici nisu nigdi išli na zimovanje ko što je to običaj danas, već su uživali na snigu na svojim salašima. Dica iz varoši su za zimski raspust dolazila na salaš kod rodbine. I zime su kadgod bile drugčije neg danas, napada debelo sniga, a priko dana baš i ne bude zdravo ladno.

Snigu su se najvećma radovala dica, lipo su se znala sigrat i zabavljat, a kadgod je i dice bilo više neg danas, pravili su velikog Sniška Bilića gumbocali se, klizali se sa smetova i brigova. Na malim soncama su vukli jedni druge, ako se u kakom jendeku smrzla voda onda su se klizali na ledu do mile volje. Od daščica su pravili skije, koje su se lako klizale po utabanom snigu, a sa štapom su se oslanjali, pa ne bi mogli ni poželit bolje zimovanje od ovog s društvom na salašu koje ne košta novaca. Po danu, ako nije zdravo zima jedan kočijaš upregne konje u sonca da se malo istrču, skupi dicu iz komšiluka pa ji prosanka šorom i atarom. Odmoreni konji jure ko da lete, samo njim grive vijore, a dica vesela uživaje u sankanju. To su bile zimske radosti za dicu i za odrasle.

Januar je bio misec odmora, kad su čeljad najviše išli u goste jedni drugima, a u komšiluk se išlo skoro svako veče, da malo skrate dugačke noći. Muškarci su obično odigrali koju partiju karata, a žene su ponele ako su štogod štrikale. Ako je bilo sniga onda su komšije odbacili stazu šorom svaki naspram svojeg salaša, dica su se sigrala a za mlade se pravile kojikake zabave i igranke.

Misec disnotora

U januaru su se najviše pravili disnotori, jel je bilo najbolje vrime da se meso dobro oladi. Radilo se pažljivo da sve bude urađeno kako triba. Iako su se liti paštrili da priprave, ako je moguće za cilu godinu, masti slanine i šunke, a meso, divenica, krvavica i žmare su se poile prija. Disnotor se mogo pravit svaki dan osim petka, jel su petkom naši stari postili. Udate ćeri i zetovi s dicom su dolazili kod roditelja naveče na koli el soncama, dobro umotani u opaklije, a sinovi i snaje su obično živili kod roditelja u kući. Muškarci su se dogovorili kako će i ko će šta radit. Žene su pripravljale velike sude i načistile bilog i crnog luka. Svi su ranije išli na spavanje, al su zato svi rano ustajali. Domaćica je prva ustala, zakuvala kruv i užarila peć, pa kad svi poustaju, lepanja je bila pečena. Popili bi po čašicu rakije, pa ručali vruće masne lepanje, pa se latili posla. Kadgod su svinje palili sa slamom, koliko su svinja zaklali vidilo se iz daljeg, jel je toliko vatre gorilo. Čim se prvo svinče opaljuža, domaćice nasiku mesa pa nastave paprikaš u velikoj kastroni na šporelju.

Žene su prale i strugale criva, a muškarci sikli meso, nadivali divenice i topili mast. Kad se paprikaš skuvo, užnalo se, a najbližim komšijama se nosilo zdilica paprikaša za koštanje. Za večeru se kuvalo cakom-pak čorba, peklo mesa, divenica, krvavice i fanaka. Posli večere su dolazili mladi sa svirkom, pa su igrali, pivali i veselili se. To je bio sastavni dio života kod našeg bunjevačkog svita. Onda bilo sad se spominjalo.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Došla nam je novina i blažena godina, tako su naši stari kazivali. Novu godinu slavimo 1. januara i to je velik svetac, a slavilo se u porodici sa svojim čeljadima. Prija podne se išlo u crkvu na svetu misu, a na podne se kuvala svečana užna ko za Božić, a zvala se Mlado lito el mali Božić, a to je dan Blažene divice Marije Bogorodice, zato što je ona majka Božija pa se slavi oma posli Božića. Trećeg januara slavimo Ime Isusovo, kako ga je anđo nazvo još dok se nije ni rodio. Isus je osmi dan posli rođenja bio obrezan po Mojsijevom zakonu.

Petog januara se u crkvama blagoslovi voda i to je Vodokršće. A ona nas sića na sakrament krštenja po kojem smo se priporodili iz vode i Duha Svetog.

Šestog januara slavimo Bogojavljenje - Tri kralja. Taj je svetac stariji od Božića jel je to Bog objavio još u Starom zavitu priko proroka, zato se i zove Bogojavljenje. Još u Starom zavitu proroci su proricali da će se rodit nebeski kralj spasitelj svita koji će spasit svit od grija. Na Dalekom istoku ljudi naučnjaci koji su proučavali zvizde primetili su jednu zvizdu koja je bila drugačijeg sjaja od drugi zvizda i bila je malo niža.

Zato Tri kralja pismoznanca su krenili s Dalekog istoka na put, koji je u to vrime bio težak i naporan, putovali su na devama, one su mogle dugo izdržat bez rane i vode kroz pustinju. Tri mudraca su se zvali Gašpar, Melkior i Baltazar. U to vrime je kralj Herod vlado Jerusalemom.

Kraljevina je bila Judeja, Somalija i Galileja. Tri kralja su se raspitivali di se rodio novi kralj. Kad je Herod čuo da se rodio nov kralj zdravo se poplašio i uzbunio da neće on više bit kralj. Kralj je pozvo tri mudraca pa njim kaže, kad nađu malog kraja, da mu kažu di je pa da se i on iđe poklonit novom kralju. Tako je kazo, al je mislio sklonit tog kralja jel se bojo da će mu uzet ovozemaljsku vlast. Zvizda koju su mudraci vidili odvela ji do mista di se rodio Isus. Oni su se Isusu poklonili i dali mu darove što su poneli, zlato, tamjan i smirnu. Zlato ko kralju, tamjan ko velikom svećeniku, smirnu za pomast čerez muke i smrti.

Tri mudraca su u snu bili upućeni od anđela da se ne vraćaju istim putom, već nek drugim putom odu u svoju zemlju. Kad je Herod vidio da su ga mudraci privarili, dao je poubijat svu mušku dicu u njegovoj kraljevini od dvi godine naniže, jel je mislio da će ubit i Isusa.

Krštenja Isusovog se spominjemo 11. januara kad ga je sveti Ivan krstio u riki Jordanu. Svete Janje divice i mučenice se spominjemo 21. januara. Janju je zaprosio bo-gati mladić, a ona je odbila, bila je virna Bogu, bila je progonjena, al nije tila zatajit Isusa. Obraćanja Svetog Pavla, koji je u to vrime progonio kršćane, spominjemo se 25. januara.

Jedared na putu, blizo Damaska, obasjala ga je svitlost s neba, a on se poplaši i padne s konja i čuje glas, „Pavle, Pavle zašto me progoniš". A on pita pa ko si ti, i čuje glas „Ja sam Isus kojeg ti progoniš". Tri dana nije ništa vidio i ništa nije ijo ni pio. A kad je pogledo obratio se. Osto je viran Isusu, bio je progonjen i zatvaran, i napiso je više poslanica Kristovi po cilom svitu. Još i u zatvoru je piso poslanice.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Disnotorska ila

Paprikaš

Potribno je:
4 kile svinjskog mesa s koščuricama
malo slanine od podvoljka i džigarice
2 glavice crnog luka
1 kašika masti
1 kašika sitne crvene paprike
1 kašika soli.

U labošku metnit mast pa isickat luk i propržit da malo požuti. Dodat meso, slaninicu, džigaricu i sitnu papriku. Nalit vode da pokrije meso pa dodati soli. Kuvat na laganoj vatri dok se meso ne skuva.

Cakom-pak čorba

Potribno je:
1 kila sitnije isičenog mesa
1 peršin
1 šargaripa
1 glavica crnog luka
celer el đumbir
1 kašika vegete
1 šaka domaći krpica
malo papra.

U labošku nalit 4 litre vode, dodat meso, očišćen i isičen zeleniš, dodat začin i kuvat dok se meso ne skuva. Kad je kuvano usut u čorbu krpice i malo papra.

Pečenje

U tepciju metnit svinjskog mesa od vrata isičenog na tanje komade i posolit, dodat i divenicu i krvavicu pa dolit malo vode i metnit da se peče, kad porumeni, privrne se na drugu stranu i peče dok ne odmekne.

Fanki

1 pakovanje kvasa
1 litra mlika
2 žumanca
2 kašike šećera
malo soli
brašna koliko zavati da se zamuti mekano tisto

Tisto se muti varnjačom dogod se ne stanu pravit mijurići u tistu. Tisto pokrit salvetom i ostavit da se kreće. Kad se krene izručit na siniju dobro posutu brašnom, tisto malo rukom razvuć i formom vadit fanke i slagat na čaršap da se još malo krenu. U labošku metnit 1 kilu masti el litru ulja pa kad se razgrije fanke malo razvuć rukom i napravit malo udubljenje u sridi, pa mećat u vruću mast. Kad porumene s jedne strane privrnit ji na drugu stranu. Fanki moraju imat okolo bilu plašu. Fanki se idu s pekmezom, sa sirom el sa šećerom, a dobri su i brez tog onako vrući s vatre. Od jedne litre mlika izađe 35 fanaka sridnje veličine.

A. V. K.

ZIMSKO DOBO SE TRADICIONALNO KORISTI ZA DISNOTORE

Delikates po staroj recepturi

Zimsko dobo se tradicionalno koristi za disnotore, a prilika je to da se pripravi rana za čitavu familiju. Na jedan disnotor smo naletili i u Bajmoku, tačnije na Rati, di su **Branko Pokornić** i **Joso Zvekan**, uprkos kiši koja je pritila da pokvari posо, mirno i staloženo, odvađali posо i, ko po koracima kakog plesa, obavili ono što su i naumili.

„Hitna pomoć" spasila prst

Istina, epskoj borbi ovog dvojca sa ranjenikom teškim čitavi 220 kila žive vage, nismo prisustvovali, al smo zaključili da je veština majstora bila dovoljna. A možda je i ranjenik bio „timski igrač", pa se nije zdravo protivio unaprid zacrtanoj sudbini, da se na kraju, veštim radom ruku druga dva igrača, pritvori u 40-tak kila divenica, malko manje krvavica, dvi lipe šunke, malo slanine, i svega onog što je pomenuti ranjenik mogo pružit.

Stara receptura potvrđena provirenim kvalitetom

– Nijedan od nas dvojice nije mesar po struki, al smo posо naučili, stekli iskustvo godinama, a ja se dosta tog sićam i od svog oca koji je bio mesar – divani Branko Pokornić.

Svako na svom poslu, Joso Zvekan i Branko Pokornić

Krvavice dobro povezane da sačekaje sladokusce

Iako ste možda mogli očekivat da će „trančiranje" pomenute „zviri" iziskivat tušta trke, vike i zbrke, u avliji Pokornićevi se to nije vidilo. Sav posо urađen je mirno, staloženo, ko da se niko nigdi ne žuri, a posо je odmico. Baš ko po taktovima kakog plesa.

– Zajedno radimo već desetak godina, tako da već znamo šta je čiji posо. Nadovezujemo se jedan na drugog, sve se odvija kako smo i navikli, nema zastoja, svako radi svoje, a uz dobar alat i dobru pripremu posо se privede kraju. Uz divan i šalu i vrime brže prođe, pa se čovik ni ne umori.

Ima tu dosta posla, pogotovo na početku kad se ranjenik čisti, pa raspravlja, a kasnije je, kažu naši majstori, već lakše.

– Bitno je da se meso dobro oladi i da se lipo obradi, jer i ono što se meće u zamrzivač, el prisolje, mora i lipo izgledat. Za ono što ide u obradu morate imat dobar recept, al i poštovat procedure. Tako je to ako oćete dobru divenicu, krvavicu, žmare... Recept kog se mi držimo star je priko sto godina, a on je potvrdu dobio u kvalitetu. U osnovi dobra divenica su meso i začini, so, bili luk, dvi vrste paprike, slatka i ljuta, i biber, ako je moguće bili. Ostalo po ukusu, ko kako voli.

Iako je publika navijala da pukne koja divenica, to se nije desilo... No, koštanja je ipak bilo

I dok su Joso i Branko vodili posо, ne smimo zaboravit ni vridne žene koje su se postarale da sve bude čisto, da se mast lipo topi, da se ne strne vatra pod obarom, al i da se po okončanju važnog posla probaju i prvi rezultati. I, naravno, ukusna krumpirača je bila kruna dobrog posla.

N. S.

PRIPOVITKA S RAZLOGOM: U SUSRIT 39. MEĐUNARODNOM SAJMU PERADARSTVA U SOMBORU

Lemeški golubčari kadgod i sad

U ono vrime, polovinom prošlog vika, kad se još debela prašina s par prstiju na krivudavom kolskom drumu slagala, a niki dan uz njeg u jendeku posli litnjeg pljuska sitna dica kroz mlaku vodu gacala, veselo je išla družina od par vrlo dobri drugara. Sve jedan drugog gurka, zapinju i smiju se. Kratke čakšire na njima, a čorape do kolina, radne plave košulje brez par puceta, dugi rukava, do lakta zasukane, i nakrivo zabacita poveća micika. Gaze kroz prašinu dugačko koracajući ko da ji kaka napast vijat stala, pohabani cipela, ima kojem prsti vire, a kojem se vidi peta, a svi s malim ketrecima u rukama. Zaputili su se nigdi drugdi nego u lov na grlice, koje su se gnjizdile ispod nasipa, u gustišu divlji izdanaka. U samim oštrosičenim zidinama žute zemlje povišje gustiša gnjizdile su se laste, u jamama bušenim gnjizda duboko ukopana, koje su onako uzput znali povijat el njim mlade kroz šake iz zadovoljstva priturit. Bila je to grupa sad već pomrli lemeški golubčara, od koji je jedan jednom davno pripovido sve ovo što sam zapiso, koji su se ko dica s jako malo zadostit znala, a okružen ili potom prirode sve iz nje poštivala, hasnirala, natrag joj falom i uživanjem vraćala. Nisu imali blaga i ma kako stanje, samo zdravje, razum,porodicu i običaje.

Ko već poodrasli momci svaki je na malom tavanu svoje jato, doduše u početku divlji golubova, ždracika, vridno odranjivo. Po polak dana u prašini i paučini provodio, niz listve se vero, klizo, od mekanog drota prstenje savijo, uparivo plavu ženku i crvenog mužjaka, podmećo jaja, zamalo na pluća obolio, a sve to velikom ljubavlju i žrtvom činio, a s prolića kad drač zamriši kroz budžu bi stali letit sve piloti diplomirani, skupljali slamu, sino, u gnjizdo je vili, dok su njim golubice mile s obližnjeg pokućara manevar odmirivale. Kako se svaki golubčar skrasio i svoju porodicu zasnovo, tako je znanje, ukus svog zanimanja na viši nivo podigo. Uputili su se u stručnu literaturu crno bili stranica koja opisiva žive boje na sliki tamo u ćoši jednog malog, sitnog crnog goluba.

Najpoznatiji lemeški golubčari bili su: **Lajoš Odri, Peter Kovač, Antun Kopilović, Đerđ Firanj, Pero Vidaković, Jožef Kanjo, Josip Halas, Antun Halas, Adam Aladžić, Jožef Borošai, Maćaš Horvat, Đuro Katrajn, Franjo Dadić, Tamaš Vujević, Jožef Černuš, Antal Križak, Đerđ Križak, Stipan Zelić**, i mnogi drugi od koji se i dan danas pojedini golubčare. Današnji ljubitelji i uzgajivači većinom su čeljad u zrilim godinama, a podmlatka baš i nema. Golubčarenje zahtiva puno materijalnog ulaganja, vrimena, strpljenja, ljubavi i tušta odricanja. To je prava pasija. Gajili su se topoljani, opatice, kingovi, štraseri, poštaši, pertlovi, staparski visokoletači-bukini, staroslovenski visokoletači, repani, beli gaćasti gušani, erveši... ma nije bilo fele od koji nije bilo prisutni, od koji su pojedini slali i na takmičenja, sa zapazitim rezultatima se okitili. Bile su to pune čabde, ketreci, tavani i avlije, kako tica tako i perja, pisme i udara krila. Sortirani mladi od najbolje stasali primeraka nastali raznim linijama sparivanja ljubomorno su odranjivani a oni s manje uspiha namisto da nebom lete u lonac su sletili, piste njim zdravo kratke bile. Finom čorbom se čeljad gostila a batkovi na brašnu upržiti el sosom bilog luka, višnjama dicu uvik iznova veselili. Nije bilo lako biti golubčar, ni onda ni sad, to zna onaj koji jeste, onaj ko će tek možda bit el onaj koje s njima provo u golubnjaku fain vrimena.

Uspomina iz albuma: Stipan Zelić rani golubove

I ja već dugo nisam vidio da se laste gnjizde s one strane nasipa, a čekam i, godina je već prošla dvadeseta. Kako su one očle tako je i ona grupa veseli golubčara polako izumrla. Uporne su odviše bile i godinama svaka svoje odranjivala mlade al kako odrastoše derani što im jata buniše, nema više lasta, svaka jama ostala je prvo prazna, a sad već i zatrpana. Grlice su u selo došle, sad se same tude gnjizde, al sve je džaba, zalud, nema ko u njima da uživa, poj njim sluša i da ji odranjiva. Zato njima na spomen, toj dici prašine veseli očiju, tim ljubiteljima tica,nek svaki golub u proliće svojom prvom najlipčom pismom počastim odaje, i na njihov spomen najlipčom zorom nek vrguče, nek visoko leti i ponosno krilima maše.

Ž. Zelić

SAJAM PERADARSTVA

Ovogodišnji trodnevni 39. Međunarodni sajam peradarstva u Somboru održaće se od 23. do 25. januara kao i do sada u gradskoj hali Mostonga. To je svakako najstarija manifestacija te prirode u zemlji koja okuplja elitne izlagače iz cilog regiona, što je čini i najvećom u ovom dilu jugoistočne Evrope. Tradicionalno će biti priređena prvenstveno izložba peradi, golubova, ukrasne živine, tica, ali i kunića te sitni i egzotični životinja. Prilika je to da se upoznaju i autohtone vrste tica poput staparskog visokoletača u tri boje, te vrste somborski golubova: dugokljuni letač, plavosrcasti il bili gaćasti golub pa i vrste med lokalnom somborskom živinom: gološijani i kaporke. Organizator je, ko i godinama unatrag, Društvo odgajivača sitni životinja „Sombor 1871" osnovano polovinom XIX vika.

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XVIII)

Divan s čovikom o ratu

Krajom 2014. godine, ime **Jovana Mikića Spartaka**, vezivano je za svečane trenutke mladi sportista. I u Novom Sadu i u Subotici, održane su promocije najbolji sportista i trenera, a odličje kojim su nagrađivani najuspišniji, nosi ime čovika čiju sudbinu je rišila velikodušnost i sportsko viteštvo, čak i u ratu, ovog u prvom redu intelektualca i humaniste.

O njemu najbolje divani njegova vinčana žena **Ksenija Mikić**, čiju smo sliku objavili u pridprošlom broju „Bunjevački novina", kako stoji sa sinom na sarani Jovanovoj, pored Jovanove rođene sestre i zeta, na mistu izmed spomenika caru Jovanu Nenadu i Zelene fontane. Prema zapisniku **Brune Vujkovića** iz kadgodašnjeg Saveza boraca Subotice, Jovan (nakon ranjavanja izdanio u gradskoj bolnici 11.X 1944. od unutrašnjeg krvarenja u zadobijenim ranama) je prinet u veliku kosturnicu ispod spomenika „Žrtava fašizma". Zajedno s njegovim, tu su i kosti **Borislava Mišića** „Špricera" (poginio IX 1944.), **Ivana Rudić Vranića** (poginio 4.X 1944.), **Dobrivoja Lonšarskog** (poginio 5.X 1944.), **Anatonija Geradorfa** (poginio 14.X 1944.), **Jovana Ruskog** (poginio 5.X 1944.) i **Josipa Merkovića** (ubijen 5.X 1944.). U maloj kosturnici iza spomenika počivaju kosti **Matka Vukovića** (izdanio od batina 31.X 1941.), **Lazara Nešića** (ubijen 21.IV 1941.), **Ištvana Lukača** (obišen 18. XI 1941.), **Rokuša Šimokovića** (obišen 18.XI 1941.), **Otmara Majera** (obišen 18.XI 1941.), **Antuna Suturovića** (obišen isto 18.XI 1941.) i **Ferenca Hegediša** (ubijen 15.VIII 1941.). Objavili smo i par detalja iz sićanja njegovi drugova iz Subotičkog partizanskog odreda, kojem je bio komandant, al u ovom broju donosimo autentično sićanje Ksenije Mikić, koja je o Jovanu Mikiću, onda još bez partizanskog imena Spartak, divanila ovako:

Svidočanstvo Mikićeve žene

„Bio je asistent na Ekonomskom fakultetu u Beogradu. I već tada je znao Bosu Milićević, koja je tada bila student na Ekonomskom fakultetu, ona je poginula, odnosno umrla od posledica ranjavanja u jednoj demonstraciji. On je nju posetio i bio je zapisan na listi levičara. Tada se nije govorilo komunista, već levičarski ili desničarski nastrojen. Iz Beograda je otišao 1. aprila, bio je mobilisan u jugoslovensku vojsku i iza toga je zapao u zarobljeništvo. Bio je u oflagu 13 u Nirnbergu, to je bio oficirski zarobljenički logor. Dugo se nije javljao i iz tog vremena sam čula od Bore Mitića, to je bio moj kolega iz suda, da su bili u istoj sobi, da su karakteri ljudi u takvoj situaciji dolazili do punog izražaja, tako da su neki bili razoračani tim ljudima, a Bata je među njima stekao jedno veliko poverenje, iako je bio jedan od najmlađih u toj baraci. Uživao je poverenje drugova, pa su mu poverili da on deli hleb, pošto su zbog toga dolazili u sukob zarobljenici, oficiri i generali, da neko ne uzme više, pa su njega odredili da on deli hleb koji su dobijali kao sledovanje. Sem toga, on se posvetio ekonomskim naukama na fakultetu, dr Mirković je njega forsirao, i čak iza rata mi je došao, on je bio rektor na Zagrebačkom univerzitetu, došao je po njega u Novi Sad, da dođe na fakultet kao nastavnik, ili ne znam u kojem svojstvu, na Zagrebački univerzitet. I tada je tek saznao da je on poginuo. Kao zarobljenik je držao predavanja iz ekonomske politike. Imala sam ja te objave, koje su na vrlo primitivnom papiru, rukom pisane, a jedan članak je iz toga, pre nekoliko godina izašao u novinama, gde jedan od zarobljenika piše: 'Bila

je objavljena jedna tema iz ekonomije, a u logoru je bio profesor univerziteta, koji je predavao ekonomiju, i mi smo se svi skupili da slušamo to predavanje, kad je izašao, a ono mlad vojnik, u vojničkoj uniformi, i on je držao predavanje, onda smo čuli da je to Jovan Mikić asistent. Bez ikakvih pomagala i beležaka, on je održavao takva predavanja da su sobe bile pune i tražilo se da ih ponovi.' Jako je lepo govorio i pisao, a meni su rekli profesori još pre rata, da će sa 28 godina biti vanredni profesor, bez protekcije, jer to svuda ima, a i onda je bilo. Ta mesta na univerzitetu bila su rezervisana za decu ministara, ambasadora, a on je bio učiteljsko dete, i sa te strane nije imao podršku, podršku je imao od strane svojih profesora.

Posle izvesnog vremena, dobila sam prvu obavest iz Nirnberga, da je zarobljen i nakon toga sam smela pisati. Beograd nije smeo slati pakete hrane, samo zaprške (!pr.ZS) slatke i slane po pola kile, pidžamu, košulju, gaće, to je beogradski „Crveni krst" primao. Bačka je mogla da šalje hranu. I pošto je u Beogradu bila vrlo teška situacija 1941. godine, ja sam radila u beogradskoj opštini i znam nemački, studirala sam na nemačkom fakultetu u Pragu, a u Srbiji su uvek bili orijentisani na francuski, tako da je bilo malo onih koji znaju nemački, pa je mene opština slala u komandaturu za dozvolu bicikla, jer nije bilo automobila. Sve je bilo oduzeto, za sve su mene slali u komandaturu. I onda 1941. godine, kada su na Terezijama visili onih pet komunista, iza toga kada sam otišla u komandaturu, kaže meni neki načelnik:

'Gospođo vi jako lepo govorite nemački i srpski, vi bi nam bili jako potrebni, dođite kod nas da radite.'

Mene je znoj oblio, ne bi me ni Dunav oprao da sam otišla da radim u feldkomandaturu. I ja kažem, hvala lepo, ali ja imam službu.

'A vi ne verujete da ćemo mi ovde ostati?', pita on mene.

Kažem ne, ne, ja verujem, ali ja imam lepu službu, i odem kod mog šefa dr Kaličanina, i kažem: 'Molim vas nemojte me dati ako me traže', a on kaže: 'Drugarice Ksenija, mi nismo ništa, mi smo robovi, ako vas tra-

že mi vas moramo dati, jer bi.., ali evo jedan predlog, nije vam stalo do novca, (novac i tako ništa nije vredio jer nije se moglo ništa kupiti), i kaže, nemojte doći na posao i ja ću vas otpustiti.' To sam ja uradila i prešla u Suboticu, kod mojih roditelja, ostavila trosoban stan u Beogradu, sve ostavila. Iza toga, oktobra meseca se vratio Bata iz zarobljeništva, kao Bačvanin katolik, a po naređenju Partije, sa Brankom Bajićem, advokatskim pripravnikom iz Novog Sada, koji je nastradao već 1941. godine, ubili su ga mađarski fašisti. Bata nije hteo da se zaposli, već je otvorio jednu biciklističku radnju pod imenom Janoš Mikić, jer su Mađari prekrštavali naša imena. I radio je ilegalno. Iza tog vremena su tu radnju prozvali crvena.

Bilo je agenata koji su se dali podmititi tako da su javljali za racije. No 1943. godine, kada su „njilaši" došli, kada je došlo do rascepa Nemaca i Mađara, onda je on meni rekao: 'Ja ne znam kako dugo ću još moći da radim ilegalno, postalo je jako opasno, bile su provale, jako mnogo ih je stradalo'. On mene nije uvlačio u to. Rekao je: 'Jedan čovek ne poznaje svoje mesto, bolje da ništa ne znaš, pa ako te muče ne možeš ništa ni reći, samo ako me traže ti razredi roletne, a ako nije ništa, onda su potpuno dignute, ili potpuno spuštene.'

To je bio taj prvi razgovor i posle, neposredno pre nego što je otišao, 1944. godine, mi smo imali sledeći razgovor. Rekao je: 'Ja moram ići, ili ću visiti'. Ja nisam bila oduševljena političkim radom, bila sam mlada, imala sam malo dete. Kaže: 'Ja ću vas smestiti u Mađarsku, kod Pečuja, kod jednog sveštenika, da vas ne uhapse, a ja ću ići za Beograd, kao da sredim neku arhivu na fakultetu. Dobiću poziv, to je bio dogovor, partizani će na relaciji Novi Sad - Beograd zaustaviti voz i odvesti mene i druge i onda se neće znati da sam ja otišao u partizane ili su me zarobili.' Međutim, do toga nije došlo. Jednog dana dotrči samo, kaže: 'Brzo uzmi stvari i idemo za Topolu.' I odemo mi do Topole, a on ode u Peštu, da vidi gde će nas smestiti. Kad je trebalo da se vrati, bili su proglasi u Novom Sadu, poternica da se traže Jevreji i Mikić.

Međutim, on je ipak prošao kroz železničku stanicu, ja sam čula kasnije, ali kada je krenuo kući, jedan mu je javio: 'Ne idi, blokirano je'. I on je nestao u jednom podrumu, kod jednog inženjera Bore Kostića, novosadskog. I odatle je prebačen u Čenej, u bazu, i krenuo onim partizanskim, u teškim danima, kažu da su bački partizani bili kamikaze, nije bilo šuma ni bregova, bilo je samo zemunica i kukuruz. On me je jedanput preko veze zvao da dođem u Kać, da se vidimo, ali me svekar nije pustio. Rekao je da je: 'Dovoljno da roditelj izgubi jednog roditelja.' I tako, povremeno smo nešto čuli od njega. Mi smo ostali u Bačkoj, kod njegovog divnog zeta i plemenite sestre, koji su imali sina od 17 godina. To je bila jedna divna porodica. Oni su reskirali sebe i svog sina, da bi mene prihvatili. Jer to nije bilo retko da mađarski gestapo uđe u gimnaziju i da izvadi mladiće koji su sumnjivi. Čak su morali da ubiju svoje pseto, on je preskakao ogradu, pa su rekli da dolaze partizani. Njegov zet je bio povezan sa njime i jednom je tražio da dođe. On dođe pored mesta gde su oni bili bazirani, da vidi svoje dete. On je rekao Ostanu: 'Ja ću povesti malog sa sobom.' Međutim, tog dana je počela strašna kiša da pada, a ne ide se na merenje, ali on ipak uzme te aparate, i fijakerom smo mi otišli. I tu ga je poslednji put video. I kaže, poručio nam je da slavimo sinovljev rođendan kao da je on tu, i da mi poruči kako me jako voli. Ja sam čula da je bio hrabar, da su ga borci jako voleli. Ja sam njega čekala da idemo kući, bez obzira što su Ostanovi bili divni. Dolazili su da me saslušavaju u Bačkoj Topoli. Rekla sam da je otišao u Peštu. Kada sam došla u Novi Sad, ja još nisam ni ušla u kuću, a oni su već bili tamo, pratili su me. Kada smo čuli da su Rusi došli, Mađari su već otišli, njegov zet je bio u narodnom odboru, u Bačkoj Topoli, dođe kući i kaže: 'Čujemo da je Subotica oslobođena, čuo sam Spartak je u Subotici.' Ja sam naveče uvila kosu, znam da će doći. Kasnije čujem kako njegova sestra u drugoj sobi viče: 'Bato, Bato!' Ona je kupila veliki paket kvasca, da spremi nešto i dočeka Batu. I u jednom momentu mi se učinilo da je došao, ali odmah zatim sam osetila da je to tuga, da nije radost. Onda sam saznala da je poginuo. Otišli smo do bolnice u Aleksandrovu, ja sam još uvek verovala da nije on, dok nismo sišli dole. Vidim postrojeni partizani do ulaza u mrtvačnicu. Bio je isti kao živ, bio je preplanuo, nije bolovao. I onda sam čula od drugova da mu je Miloš Tadijin, koji mu je bio zamenik, savetovao na železničkoj stanici u Subotici, kada se neprijatelj povlačio, neki su ostali, ali tu je bilo i civila, bilo je dece i žena, da mu je Tadijin savetovao da baci bombu, bombu gde su svi ti ljudi bili. Ali moj muž je bio civil u duši. On nije bio vaspitan kao pravi vojnik. On to nije mogao uraditi, da stradaju nevini ljudi. Bata je bio izvanredno plemenit čovek. Imao je veliko srce. To ga je možda i stajalo života. Ima jedan divan članak, pisao ga je neki Alimpić, a naslov je 'Ljudsko u čoveku'."

U logoru

„Za njega je to bilo normalno. On nije mogao da shvati da bi od toga hleba koji je dobio za celu baraku, a njihov položaj je bio vrlo težak, nekoliko meseci dok nisu počeli primati pakete, da za sebe odreže više. Pošto je on to smatrao normalnim, on mi o tome nikada nije pričao, kao ni o tim predavanjima u logoru. Znala sam da je bio levičar, još kada mi je udvarao. Učiteljske porodice obično su jako patriotski vaspitane. Međutim, ja sam odrasla u jednoj apolitičnoj porodici. Onda je on napisao jednu pesmu, izašla je u novinama, u kojoj on ima jednu viziju, nešto slično kao Desanka Maksimović, kako on mene voli, ali ne bi trebalo da mi prilazi jer on hoće da živi, mora da živi za druge i da se bori za dobro drugih, a pašće u osvit toga dana. Novi Sad je mnogo kasnije oslobođen, ja sam tada bila u Subotici na sahrani, moji su i njegovi nakitili prozore, izneli tepihe, cveće, jer će doći partizanska vojska i očekivali su Batu. Znali su da je komadant i da će doći. Kada je njegov otac izašao da ga dočeka na Futoškoj ulici, onda mu je prišao jedan partizan i kazao: 'Sve je u redu sada, ja sam video, izašli su u Subotici proglasi, koji su potpisani sa komandant Jovan Mikić. Živ je i zdrav je i doći će naknadno.' Nakon toga, naiđe drugi i kaže: 'Na žalost, naveče su napisani proglasi, a ujutro je napisana smrtovnica.'

Ja sam znala da je on levičar. No, onda nije bilo bog zna kakvih akcija od strane levičara, a ja nisam bila politički povezana tako da ja ne znam... Ja znam da je on po cenu neprilika da vidi Bosu Milićević, da je zbog toga došao na crnu listu levičara univerziteta, i kada je došao iz zarobljeništva, da su mu javili iz Beograda: 'Nemoj da dolaziš jer će da te uhapse, ti si na crnoj listi.' A on je došao i nije imao odelo, i onda mu je odelo uzajmio novinar Šoškić. Bio je sličnog rasta i jedan gostioničar, što je bio pored nas, imao je velike noge, dao mu je cipele. Nije smeo za Beograd, a tamo smo imali sve, trosoban stan. U Novom Sadu sam znala da radi. Međutim, ja nisam znala šta radi i sa kim. Ja sam čak iznela i revolvere iz stana. U sulundaru, u kupatilu je imao tri revolvera, i kada je bilo jako mnogo provala, onda on meni kaže: 'Ja imam oružja, a ne smem da ga iznesem, jer mene mogu svaki čas zaustaviti, jer moju radnju zovu crvena.' Onda sam ja rekla: 'Ja ću. Na mene niko ne sumnja.' Ja nisam bila povezana i znali su da se time ne bavim. Ovo sam ja za njega uradila. Onda mi je on rekao: 'Ja moram ići jer ću visiti, jer smo pred provalom.' I tako je on nestao i više ga živog nisam videla.

Bata nije radio ilegalno pod imenom Spartak. To mu je bilo partizansko ime. On je ilegalno radio tako da se ne zna. Bio je trgovac biciklima, da ne bi išao u državnu službu. Moj otac mu je pozajmio nešto novaca, onda je otvorio tu radnju, sa još nekim intelektualcima. Mnogo je radio. Dolazio je noću kući poderan. To kada su minirali prugu ili palili žito, ali mi nije o tome govorio, onda

smo se i svađali. Posle tek čujem, on je radio na paljenju žita, na dizanju vozova, vojnih.

Sudija u penziji Vrhovnog suda Vojvodine, gospođa Ksenija Mikić, znala je da je Spartakova najdraža pisma bila 'Bilećanka', al i revolucionarnu pismu koju je njezin Bata napiso, a ona glasi:

Čuje se kako siročad nam plače,
Zato nam ruka pušku snažno steže,
Zato se srce tako hrabro bori,
Svuda dokle se u grudima našim proteže,
Titov zov borbe i poklič se ori.

U boj napred braćo, sestre ovamo!
U boj, za pravdu, za velike dane,
Pa ako u njoj i život damo,
Deci će našoj zora da osvane.

Iza njega u novčaniku našla je poruke koje je piso u toku borbi, Titovu fotografiju, iza nje fotografiju matere, žene i sina.

Avgusta miseca 1936. godine pojavljuje se u javnosti, a list „Politika „ o tome donosi vist, da je tridesetak vrhunski sportista Kraljevine Jugoslavije potpisalo rezoluciju kojom se zahtiva bojkotovanje Olimpijskih igara u Berlinu 1936. zbog fašističke ideologije nemački vlasti. Autor rezolucije bio je **Vladimir Dedijer**, kasniji Titov biograf, a saglasnost je dao na sam tekst i **Ivo Lola Ribar**, sin vlasnika dnevnog lista „Politika", koja je najobuhvatnije pratila ovo takmičenje, ali i prithodna dešavanja oko olimpijske reprezentacije. U vistima se nalaze imena potpisnika, među kojima su **Đorđe Lojničić, Aleksandar Tirnanić, Jovan Mikić, dr. Milutin Ivković-Milutinac, Franjo Valok** i još dvadesetak drugi sportista, al imena idejni tvoraca rezolucije, Dedijera i Ribara nisu objavljena. Fudbalska reprezentacija je bila najtvrđa u svojim stavovima, te tako jedino ona nije očla na Olimpijske igre.

Naš sugrađanin Jovan Mikić je učestvovo u disciplini troskok. Kvalifikaciono takmičenje počelo ujtro 6. avgusta, kada je priskočio normu od 14 metara, kvalifikujući se tako za slideću rundu takmičenja, isprid poznatog Austrijanca **Kotračeka** i Holanđanina **Higurgcona**, koja je održana istog dana. Kako izvišćava „Politika" od 7. avgusta 1936. godine, Jovan Mikić je u drugoj rundi atletski takmičenja, u disciplini troskok postigo u prvom skoku 13,71 m, u drugom 13,45 m, a u trećem 13,00 m, što nije bilo dovoljno za finalno takmičenje šestorice najbolji, među kojima je pobedio japanac **Tahima**, rezultatom 15,75m. U ukupnom plasmanu, Jovan Mikić je zauzo 21. misto .

Na ovim igrama pored Jovana Mikića učestvovali su od Subotičana još i **Antun Fišer** i **Kalman Nađ** u disciplini rvanje grčko-rimskim stilom i **Eugen Jakobčić** u mačevanju.

Očevidac Spartakove pogibije

Jedno od najzanimljiviji pitanja jeste kako je Spartak poginio. O tom ovaj put imamo zanimljivo svidočenje **Kunji Kalmana**, mašinbravara u penziji, subotičkog železničara koji je prilikom Spartakovog upada u prostorije železničke stanice Subotica, bio prisutan i sve vidio. Čak je ranjenog Spartaka nosio na nosilima u privijalište, a nacrto je i misto događaja ko i položaj Spartaka kad je pogođen. O tome i još kojišta, vezano za te oktobarske dane 1944. godine kazo je:

„U Železničku zanatsku školu sam došao 1928. godine kao učenik. Tu sam bio do l930. godine, kada sam prešao da radim u Beograd, kod jednog privatnika. U Suboticu su ponovo došao 1934. godine, u železničku radionicu. 1941. godine sam došao u Suboticu i primljen u ložionicu na železničkoj stanici. Tu sam bio samo nekoliko meseci, a onda sam premešten u Hatvan u Mađarskoj, gde sam takođe radio u ložionici do 1943. godine. Onda sam napustio posao i vratio se nazad u Suboticu. Tražio sam posao. Pomogla mi je jedna veza da se zaposlim na železničkoj stanici u Subotici, gde sam ostao do 1946. godine, a onda prešao u radionicu. Tu sam radio, na stanici, kao nadzornik terena drugog bloka, to je bilo kod nadvožnjaka. Tamo sam imao nekoliko poverljivih ljudi, železničara i skretničara. Imao sam tu jednu drvenu baraku kao kancelariju.

I kada je poslednji voz otišao za Mađarsku, tog dana kada se vodila bitka za Suboticu, ja sam ostao u stanici. Vodile su se borbe za zauzimanje stanice. Jedan mađarski oficir sa svojim vojnicima, bio je u jednoj prostoriji, a nas nekoliko civila i železničara u drugoj. Bila je noć. Prvo smo čuli kako na peronu ekspolodiraju ručne bombe. Kad odjednom kroz prozor partizani ubace bombu u saobraćajnu kancelariju, gde je bila mađarska vojska. Oficir i jedan vojnik su prebegli nakon eksplozije u našu sobu. Onda su Jovan Mikić Spartak i njegov saborac Kača upali u sobu. Mađarski oficir je digao ruke uvis, ali je imao pištolj u ruci. Kada je oficir počeo da spušta ruku sa pištoljem, Mikić je pucao, ali je i oficir ranio Mikića. Kača mi priđe i pita me da li poznajem stanicu. Ja kažem da znam i onda on zatraži da nađem nosila. Kada sam ih doneo, stavili smo Mikića na njih. Ja, jedan partizan i partizanka, pošli smo i poneli ga kod lekara. Na Korzou nismo našli lekara kod kuće, pa smo pošli do Harambašićeve ulice. Tu smo saznali da je to previjalište za ranjenike. Tu smo ostavili Mikića. Tada sam dobio propusnicu da se kroz grad mogu vratiti. Propusnicu je potpisao Ciga, toga se i danas dobro sećam. Kasnije sam saznao da je Mikić sledećeg jutra umro od rane u stomaku.

Đuru Pucara, kasnije poznatog revolucionara, koji je radio na železnici u Subotici, lično nisam znao. Ali još u to vreme dok je radio u kovačnici, svi su ga znali kao pravog čoveka. Ja sam kao učenik bio premešten u kovačnicu. Za vreme ručka da se pokažu mlađe kalfe, smišljali su neumesne šale sa učenicima. Za vreme pauze jedan je meni dao turpiju za drvo i rekao: „Evo ti žutokljunac, tu je nakovanj i ovaj rog na nakovnju turpijaj dok se ne završi sa ručkom, dok se ne bude sijajo kao zlato." Turpija je bila loša, bez zuba, video sam da se tu ne može ništa. I tada naiđe jedan radnik i pita šta to radim. Ja kažem, a on meni: „Ostavi ti turpiju, idi napolje na sunce, sedi i odmaraj." Onda je otišao i izgrdio radnike koji su me naterali da ovo radim. Posle me jedan kovač pita: 'Znaš ko te je spasio? E to je čika Đura.' Takvog se Đure Pucara Starog, ja sećam. Često su skupljali komuniste i zatvarali ih na dan dva ili više, obično kada bi kroz stanicu prolazio voz sa nekim političarima, za svaki slučaj. Posle su ih puštali kućama. Samo Đuru Pucara nisu pustili jednom prilikom 1928. godine. Do oslobođenja nisam više čuo šta je sa njim bilo.

Iza moje barake na stanici, bio je jedan jarak, a pored njega žbunje. Tu su se sakrivali mladići koji su se krišom ubacivali u voz za Novi Sad, za Frušku Goru i za VIII Vojvođansku brigadu. Samo čujem glas: 'Gde je voz za Novi Sad?' Nisam nikada pitao ko je. Neko je mene znao. Moj drug čika Ivan je znao za to. Kažu: 'Javite kada možemo neopaženo ući u voz.' Onda bi im mi davali signal, kada nije bilo nikakve opasnosti.

Jedno nedelju dana pre nego što će osloboditi Suboticu, došli su mađarski vojnici i jedan oficir sa činom vodnika. Bio je rezervista. Sedimo mi na klupi ispred moje barake i razgovaramo. Vidim ja da će minirati nadvožnjak, pa sve govorim kako je šteta da ode u vazduh, a eto nedavno smo ga popravili. Vidim ja da taj oficir nije baš zagrižen za Hortija i počnem da ga podmićujem ručkovima i vinom, koje sam rekao ženi da donosi. Častio sam i vojnike i oficira. Sprijateljili smo se. Kada su završili posao, oficir mene pozove i pokaže žice, slobodne krajeve žice koje su štrčale. Nisu ih povezali sa žicom koja je vodila do detonatora, skroz kod stanice. Ne znam da li je prilikom bežanja za Mađarsku, mađarska vojska pokušala da digne u vazduh nadvožnjak, ali i ako jeste pokušala, nadvožnjak nije mogao otići u vazduh, jer žice nisu bile povezane."

Temelj ovog teksta su originalne biluške koje sam dobio od novinarke **Eve Bačlija**, koja je ove intervjue objavila 1986.godine u nediljniku „Subotičke novine", sa pomalo drugačijom konfiguracijom.

Pripravio:
Zvonko Stantić

PROGLAŠENI NAJBOLJI SPORTISTI SUBOTICE U 2014. GODINI

Nastavljena lipa tradicija

Na kraju 2014. godine u Subotici se slavio sport. U tradicionalnoj akciji Sportista godine, koju zajedničkim snagama sprovode lokalni nediljnik „Subotičke novine", Grad Subotica i Sportski savez Subotice, proglašeni su najbolji u više kategorija.

Najvrednija priznanja, velike prilazne pehare **Martinu Mačkoviću**, veslaču VK „Palić", i **Ervinu Rožnjiku**, kapitenu KDT „Spartak", naminjene najboljem senioru i najboljoj ekipi u 2014. godini, svečano je uručio **Jene Maglai**, gradonačelnik Subotice. Rič je o peharima koji na sebi nose pločice sa svim dosadašnjim dobitnicima ovi vridni priznanja, pa su upravo zato svidoci sportske istorije Subotice.

Tokom svečane večeri nagradama su darivani najbolji pioniri, uručio ji je **Sreten Damjanović**, pridsidnik Upravnog odbora Sportskog saveza Subotice, a posebno se istakla **Kristina Boja** iz Jedriličarskog kluba „Palić". **Vlado Tomić**, direktor „Subotički novina" darivo je najbolje juniore, posebno prvoplasiranog **Tamaša Kajdočija**, dok je **Vjekoslav Ostrogonac**, član Gradskog veća Subotice zadužen za sport, omladinu i turizam, darivo najbolje seniore. **Atila Kikić**, pridsidnik Skupštine Sportskog saveza Subotice, uručio je priznanja najboljim sportskim klubovima, priznanja za jubileje je podilio **Đula Mešter**, pridsidnik SD „Spartak", a posebna priznanja **Ilija Maravić**, pridsidnik Skupštine Subotice, i **Nikola Stantić**, sportski novinar „Subotičkih novina".

Akcija Sportista godine pridstavlja tradiciju na kojoj bi mnogi pozavidili, jel traja još od 1961. godine, kad je teniser **Nikola Špear** bio proglašen za najboljeg. Od onda, pa sve do danas, redala su se imena sjajni subotički sportista, pa sve do mladog Martina Mačkovića koji je najbolji sportista u 2014. godini.

Velik prilazni pehar vično će pamtit najbolje sportiste Subotice, a na njemu se zasad nalaze imena **Nikole Špeara, Stipana Dore, Tereze Štadler, Boška Marinka, Sretena Damjanovića, Zorana Ivanovića, Lasla Uborija, Dragana Vujkovića, Miodraga Gvozdenovića, Momira Petkovića, Refika Memišević, Zorana Kalinića, Ester Poljak, Senada Rizvanovića, Zorana Olajića, Livije Abraham, Merline Gostiljac, Mileta Radakovića, Angele Đelmiš, Čabe Guljaša, Rože Pisar, Andree Korom, Elvire Pančić, Sanele Nović, Davora Štefaneka, Dijane Šefčić, Kristijana Kovača, Čabe Nađa, Branimira Aleksića,**

Kristina Boja, Martin Mačković i Tamaš Kajdoči (sliva na desno)

Gabora Kase, Sofije Medić i **Martina Mačkovića**.

Rang-lista najbolji seniora u 2014. godini: 1. Martin Mačković (veslanje), 2. Vujadin Bosnić (rvanje), 3. Denis Memetović (boks), 4. Gabor Sagmajster (moto sport), 5. Nikola Sedlak (šah), 6. Gabor Kasa (biciklizam), 7. Dijana Šefčić (atletika), 8. Vjekoslav Futo i Stevan Sedlak (jedrenje), 9. Tatjana Matić (odbojka), 10. Milan Poledica (karate), 10. Obrad Cvijanović (kikboks).

Rang-lista najbolji juniora u 2014. godini: 1. Tamaš Kajdoči (dizanje tegova), 2. Robert Dudaš (rvanje), 3. Jovana Đurić (plivanje), 4. Jovana Ilić (atletika), 5. Dimitrije Đolai Žarković (biciklizam), 6. Ervin Penjov (rvanje), 6. Florijan Sabo (boks), 7. Balint Firstner (jedrenje), 8. Andrej Barna (plivanje), 9. Bojana i Marko Kljajić (mačevanje), 10. Šarolta Pap (veslanje).

Rang-lista najbolji pionira u 2014. godini: 1. Kristina Boja (jedrenje), 2. Bojana Savanov (atletika), 3. Noemi Vakula (gimnastika), 3. Aleksandar Subić (gimnastika), 4. Milica Stanbolija i Ana Miković (veslanje), 5. Bojan Peić (rvanje), 6. Anđela Vidović (tenis), 7. Anja Marković (konjički sport), 8. Filip Hunjadi (plivanje), 9. Aleksandar Čokić (stoni tenis), 9. Anja Drljača (mačevanje), 10. Dimitrije Anđelović (karate), 10. Saša Miković (karate).

Rang-lista najbolji sportski kolektiva u 2014. godini: 1. Klub dizača tegova „Spartak", 2. Ženski fudbalski klub „Spartak", 3. Rvački klub „Spartak" i Rukometni klub „Spartak VojPut".

Posebna priznanja za jubileje dobili su **Ištvan Boja**, za 20 godina volonterskog rada u jedrenju, a **Lajčo Zelić**, za 50 godina u dizanju tegova, prvo ko takmičara, a potom ko međunarodnog sudije.

Posebna priznanja su zaslužili sportisti i klubovi koji su se istakli prošle godine, promovisali Suboticu, ušli u viši rang... Zaslužili su ji: **Davor Štefanek**, svitski prvak u rvanju, **Nikola Kalinić**, svitski vicešampion u košarki, **Alen Kujundžić**, svitski kuglaški prvak, Muški košarkaški klub „Spartak", nov prvoligaš, Karate klub „Enpi", osvajač evropski i svitski medalja, Džudo klub „Spartak", za rad sa mlađim kategorijama. Za primeran rad nagrađeni su Društvo za sport i rekreaciju invalida Subotice, **Veselin Uzelac, Aleksandar Žepinić, Mladen Pajović, Mara Radulović, Radovan Radulović** i **Silvester Kasiba**. **N. S.**

TAKMIČENJE U BRZOPOTEZNOM ŠAHU

Sedlak prvi u Beogradu

Šahovski velemajstor iz Subotice **Nikola Sedlak**, uspišno je okončo 2014. godinu. Na nezvaničnom Prvenstvu Srbije u brzopoteznom šahu osvojio je prvo misto u konkurenciji 26 igrača, odnosno med 16 velemajstora.

Nakon što su šahisti međusobno odmirili snage i odigrali 25 kola, bodovi su odlučili o pobidniku. S 20 poena Sedlak je bio prvi, isprid **Dušana Popovića, Roberta Markuša, Ivana Ivanišević, Bobana Bogosavljevića...**

OTKRIVAMO DETALJE IZ ŽIVOTA JEDNOG OD NAJPOZNATIJI NAUČNIKA SVI VRIMENA

Nepoznati Ajnštajn

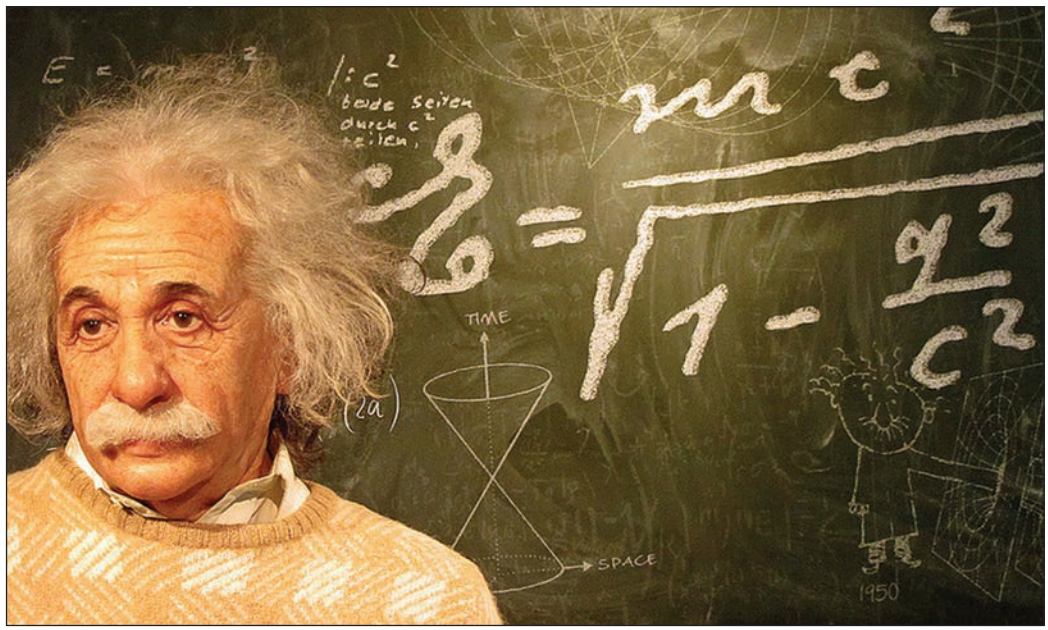

Za **Alberta Ajnštajna** možemo slobodno kazat da je bio jedna od najznačajniji ličnosti, ne samo XX vika već i uopšte. Bio je teorijski fizičar i nobelovac. Rođen je 14. marta u malom nemačkom gradiću Ulmu, a preminio 18. aprila 1955. u Prinstonu, u Sjedinjenim Američkim Državama.

Zafaljujuć njegovim formulacijama Specijalne i Opšte relativnosti, moderna fizika više ne liči na sebe. Pored tog, uradio je tušta i za unapriđivanje kvantne teorije i statističke mehanike. Pored svi doprinosa nauki, jasno je da je svojim radom utro put do Nobelove nagrade, koju je dobio davne 1921. godine. Ovu prestižnu i najveću nagradu dobio je za rad objavljen 1905. a ista se smatra velikim doprinosom teorijskoj fiziki.

Ajnštajn je kao dete na opšte iznenađenje imao i problema sa učenjom, i to jezika. Pa je iz tog razloga više puti bio vođen kod doktora. Štogod kasnije u školi je pokazo i svoj buntovni duh zbog čega je bio odstranjen iz škule. Iako zvuči obeshrabrujuće, baš to ga je navelo da u daljem životu priispituje autoritete u nauki, postavljajuć nove i često oprične teorije.

Jedna od pridrasuda o Ajnštajnu, koja je uzela maha, pogotovo od kako je svit povezan internetom, je to da je on ko đak bio loš u matematiki, što uopšte nije tačno. Već prija 15. godine razumio je diferencijalne jednačine i integralni račun. U osnovnoj školi bio je med najboljima, upravo u matematiki. Po svidočenju njegove sestre, sa 12 godina bio je vrlo uspišan u rišavanju zadataka iz napridne aritmetike, pa je imo čak i planove da se bavi geometrijom i algebrom. Ove talente su rano uočili i njegovi roditelji pa su mu kupovali zbirke zadataka koje je rišavo kad nije išo u škulu. Nije mu bilo strano čak ni da pokuša sam izvest po koju teoremu o zadacima koje je uradio.

Ajnštajn je bio sklon takozvanom vizuelnom razmišljanju, njegovi ogledi i teorije prvo su se razvijali u slikama u njegovoj glavi, a tek kasnije bili su logički dorađeni ukoliko bi se u cilom procesu potkrala po koja manjkavost. Tako je sa 16 godina zamišljo sebe kako jaše na zraku svitlosti. On je dobro razumio da kroz matematiku priroda otkriva svoja čuda. U ovakim misaonim eksperimentima potrošio je deset godina, iz čega je na kraju proistekla čuvena teorija relativnosti.

U toj zamišljenoj opštoj teoriji relativnosti čovik stoji u liftu koji nekontrolisano pada. U takoj situaciji on bi praktično lebdio ko i da je u otvorenom svemiru. Isto tako možemo zamislit čovika koji iđe u suprotnom smeru, to jest gori. Za čovika bi i to izgledalo ko da ga vuče gravitacija, iako ona to čini samo u jednom pravcu. Iz te jednakosti ubrzanog kretanja i gravitacije, Ajnštajn je izvo Opštu teoriju gravitacije.

Misaoni eksperiment mož objasnit gravitaciju na slideći način: zamislimo trambulinu po kojoj skaču dica, ona će nam dobro opisat prostor. A ukoliko u centar trampuline stavimo težu kuglu, primetićemo da je došlo do uvijanja prostora ka unutra. Ukoliko na taku trambulinu bacimo par bilijarski kugli ono što ćemo brzo uočit je da se one spiralno primiču kugli koja je u središtu trambuline. Na isti način Ajnštajnova teorija relativnosti objašnjava da masa zakrivljuje prostor i da je kretanje tila oko drugog tila ništa drugo do zakrivljenost prostora.

Po završetku koledža, Ajnštajn nije mogo upisat doktorske studije, a ni poso na fakultetu mu nije bio dostupan. Na poslitku se zaposlio u jednom Patentnom zavodu. U slobodno vrime kad nije radio, napiso je 4 rada koja su puno doprinela fiziki. Prvi rad se bavi mogućnošću da svitlost možemo smatrat česticom i talasom. Drugi opširno dokazuje postojanje atoma i molekula. Četvrti rad bavi se teorijom relativnosti, kojom pojašnjava zašto smatra da prostor i vrime ne mogu bit apsolutni.

Ajnštajn je iako pacifista, bio pobornik stvaranja atomske bombe kako bi se zaustavio Drugi svitski rat, a kad je okončan, posto je aktivan u inicijativama da se upotriba atomske bombe strogo zakonski reguliše. Cilog života bio je povezan sa svojim jevrejskim narodom, pomažući mu koliko je mogo, a to je naročito intenzivno bilo posli njegovog izgnanstva iz rodne Nemačke prid nacističkom vlašću, 1933. godine. Po formiranju države Izrael, nuđeno mu je da bude njezin prvi pridsidnik, ali mu je skromnost zapovidala da taku prestižnu ponudu ipak odbije.

T. K. M.

NA PRELAZU IZMEĐU DVE GODINE ČEŠĆE SE OSVRĆEMO OKO SEBE

A vreme prolazi

Evo završila se još jedna kalendarska godina našeg života. Sve to ne menja naš osećaj da vreme sa godinama sve brže prolazi ili se to možda samo nama čini zbog svega što nam se dešavalo poslednjih godina. Kada se osvrneno unazad vidimo da se nama toliko toga dešavalo koliko nekim narodima ne stane u ceo njihov životni vek. Nama se i danas dnevno događa toliko koliko se drugima ne događa godinama. Pa ipak, još se ništa bitno nije promenilo. Još uvek čekamo i nadamo se.

Ove, sada već prošle godine, svi smo imali neke svoje male, lične doživljaje. Ostali su za nama neki započeti ili nedovršeni poslovi, započete ili završene ljubavi, manje ili veće radosti i tuge, periodi druženja i povremene samoće, uspesi i porazi – dakle sve ono što čini jedan ljudski život. Nigde nismo putovali, ništa ozbiljnije nismo kupovali, život nam se odvijao uglavnom između posla, kuće i televizora.

Pored ovih naših ličnih doživljaja, dogodili su nam se i oni veći na koje nismo mogli mnogo uticati. Tako smo bili svedoci propasti nekih naših nekada velikih i čuvenih fabrika, sve brojnijih odlazaka mladih u inostranstvo, porasta broja nezaposlenih, stalnog kolebanja cena i žestoke borbe ljudi da prežive. Bilo je još žešćih događanja oko nas, društveno političkih borbi i komešanja, porasta kriminala i ubistava. Ljudi su više stradali od metaka i oružja nego od saobraćajnih nezgoda. Postalo je skoro uobičajena vest da je neko ubijen, ili da je „nestao" neko od poznatih ili nepoznatih ličnosti. Bilo je i samoubistava prošle godine, nasilja, porodičnih tragedija, agresije mladih i što je najgore, tuča, ranjavanja i ubistava u školama. Bilo je i vremenskih katasrofa, obilnih kiša, poplava, dramatičnih slika ljudi unesrećenih zbog gubitka svega što su godinama stvarali.

Štampa koju sve manje kupujemo i televizija koju sve manje gledamo bili su puni crnih i uznemirujućih vesti sa tek tu i tamo ponekom ohrabrujućom najavom i obećanjem. Ljudi su masovno gledali turske serije, bežeći od stvarnosti kojom već godinama nisu zadovoljni. Nevolja je tim veća što se Nova godina poklapa baš sa periodom zime. Zima je uvek predstavljala svojevrstan stres ne samo za naš organizam, nego i za porodični budžet. Sada, u ovim uslovima, zima nije više samo prirodna pojava, nego je ona još više društveno-politička pojava, jer su sa njom došli i problemi grejanja, struje i još uvek neizvesnost – ona ponajviše. Opet ne znamo šta nas čeka u Novoj godini i opet smo zabrinuti i zamišljeni. No, bez obzira na sve to, mi smo se, mada izmoreni i nezadovoljni ovim životom, ipak po nekoj inerciji pripremali da dočekamo i ovu Novu godinu. Broj čestitiki i poklona smo, doduše, značajno smanjili a o garderobi i putovanjima odavno već i ne razmišljamo. Ima, naravno, i onih koji su se „upaketili" u neki skup domaći ili strani aranžman i koji su srećni što nemaju takvih „banalnih" problema kao što su hrana, odeća, obuća, topla soba.

No, većina od nas se okrenula svojim prijateljima i porodici, ljudima koje volimo i sa kojima možemo da podelimo kafu, po koju reč, svoje brige i potražićemo utehu u tim svojim oazama mira i ljubavi, jer je ljubav jedina stvar koja daje smisao životu i koja može nadjačati sve mržnje, nesloge i probleme ovog sveta. Ipak, žao nam je samo vremena koje ovako prolazi.

Desa Kujundžić

Horoskop za januar

Poso: Ističete se u svojem radnom okruženju po elanu koji i drugima daje želju da istraju u svojim zadacima. To se međutim može lako prominit, ako izazove koji vam stižu ne shvatite ozbiljno i odgovorno, jer neće bit laki.
Ljubav: Imate dobru volju da nađete zajednički jezik s voljenom osobom, ali vam uslovi za to ne izgledaju razumno, pa je tako vaš kompletan odnos doveden u pitanje.
Zdravlje: Visok pritisak.

Poso: Velik ste entuzijasta kad je u pitanju pomoć drugima i ne štedite svoje umeće da izvedete ljude na pravi put. Ipak iste take usluge mogle bi zatribat i vama, a da to u početku nećete sebi bit voljni priznat.
Ljubav: Harmoničan odnos s partnerom moglo bi remetit štogod iz prošlosti što niste razrišili do kraja.
Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Trudite se održat ravnotežu izmed dvi vatre, ali okolnosti vam ne iđu na ruku i ako ne povučete mudre poteze lako bi se na obadvi vatre mogli opeć. Ljudi koji vam rado izlaze u susrit imaju drastično drukčije mišljenje o vama kad niste u blizini.
Ljubav: Period u kojem ćete se moć opupštit je prid vama, razmirice koje ste imali s partnerom biće izglađene.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Odnosi s okruženjom na radnom mistu biće prominljivi i skloni iznenadnim padovima. Ukoliko iz ti padova naučite lekcije za budućnost, iz ovog perioda izaćete znatno jači i mudriji.
Ljubav: Iznenađenja na emotivnom planu obilužiće ovaj period za mnoge pripadnike vašeg znaka, srićom veći dio ti iznenađenja je pozitivan.
Zdravlje: Problemi s viškom kila.

Poso: Bićete pokretač niza inicijativa koje će poboljšati uslove rada drugima, ali za to nećete bit nagrađeni u miri koja bi bila pravična. Svoje razočaranje bi ipak tribali zadržat za sebe jer mnogi baš to i čekaju od vas.
Ljubav: Ulazite u period nestabilnosti zbog raskoraka u očekivanjima u odnosu na partnera.
Zdravlje: Česte glavobolje.

Poso: Mnogi u vama vide potencijal za ono što sami ne mogu postić, što će pokušat na više načina iskoristit. Nemojte bit previše naklonjeni ideji da se dobro uvik za dobro vraća, jer spoznaja da nije tako boli više neg krah jedne iluzije.
Ljubav: Vrime idealni odnosa s partnerom ko da je netragom nestalo za vas, rastrzani ste obavezama i ne nalazite vrimena jedno za drugo.
Zdravlje: Moguća malokrvost i slične komplikacije.

Poso: Većim dilom ono što budete imali namiru ostvarit biće i realizovano, al gotovo ništa na način koji ste mislili da je odgovarajući. Prizauzetost stvarima koje vas ne zanimaju crpi vam energiju i umanjiva koncentraciju.
Ljubav: Imate želju da partneru pridočite sve ono što smatrate da pravi propuste, al čekate idealan trenutak kojeg nema.
Zdravlje: Otečenost nogu.

Poso: Odnećete pobidu u dosta izazova, al nemojte se zavaravat da će te iz svakog trijumfalno izać. U onim stvarima koje vam budu otežavale planove možete izvuć i najbolje pouke, ako sve što vam se desi ne odbacite u cilosti.
Ljubav: Iako vam često deluje ko da voljena osoba za vas nema razumivanja, problem je u tome što ste i sami često kontradiktorni u očekivanjima.
Zdravlje: Hroničan umor.

Poso: Očekivaju vas brojni problemi i ovaj period vam svakako neće bit lak, ali i u takim uslovima imaćete mogućnosti da svojom upornošću postignete određene rezultate, što će vam dat snage za dalje.
Ljubav: Bićete prijatno iznenađeni sitnicama koje za vas partner čini, al ni to neće umanjit činjenicu da postoje stvari o kojima morate ozbiljno razgovarat.
Zdravlje: Malokrvnost.

Poso: Bićete podložni uticaju ljudi koji od vas očekivaju stvari od koji samo oni imaju koristi, što bi na koncu mogli izrodit i po koje neprijateljstvo na poslovnom pa i ličnom planu.
Ljubav: Odnosi će vam bit u narednom periodu bez veći trzavica, no to ne znači da u tom periodu nizašta ne bi tribali priuzet inicijativu ili odgovornost.
Zdravlje: Problemi s vidom.

Poso: Imaćete susrite s ljudima koji će vas inspirisat da se vratite nikim idejama koje ste ranije odbacili ko neostvarive. Veći dio energije tribali bi usmirit na tekuće obaveze brez obzira koje ideje rišite ponovo oživit.
Ljubav: Trudite se bit otvoreni za sve što voljena osoba poželi, al ne razumite kad je to želja da se bude sam.
Zdravlje: Bolovi u leđima.

Poso: Bez jasne ideje ne možete imati ni rezultate, imajte ovo na umu u pridstojećem periodu jer ćete se često vraćat ovom problemu ko i to kako ga rišit. Uvažite savite osoba koje vam žele dobro jel im time ukazivate povirenje.
Ljubav: Dolaze dani u kojima ćete bit u priliki posvetit vrime voljenoj osobi, al i iznenađenja koja nisu baš prijatna.
Zdravlje: Hiperaktivnost.
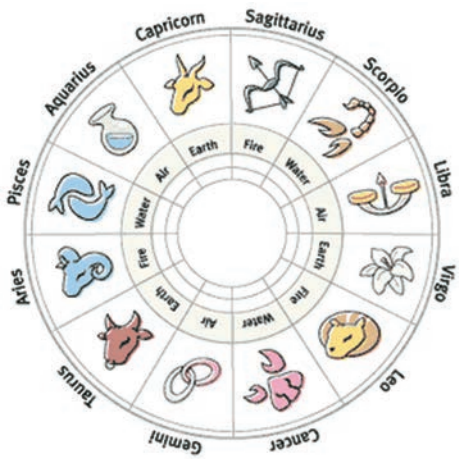
T. K. M.